

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра обліку і аудиту

«До захисту в ЕК»

Директор інституту (декан факультету)

_____ Олег ШЕРЕМЕТ _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри

_____ Володимир ОСМЯТЧЕНКО _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023_ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Облік і аудит»

на тему: Обґрунтування підходів щодо обліку, аналізу та аудиту витрат операційної діяльності

Виконала: здобувач 2 курсу, групи 2

_____ Маринченко Олена Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник Михайленко Ольга Валеріївна

(прізвище, ім'я та по батькові повністю) _____ (підпис)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали) _____ (підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач _____
(підпис)

Київ - 2023 рік

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І
УПРАВЛІННЯ

Кафедра обліку і аудиту

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри обліку і аудиту

Володимир ОСМЯТЧЕНКО

“01” жовтня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Маринченко Олена Олександрівна

1.Тема роботи: «Обґрунтування підходів щодо обліку, аналізу та аудиту витрат операційної діяльності»

Керівник проекту к.е.н., доц.. Михайленко Ольга Валеріївна

Затверджена наказом по університету від «30» вересня 2022 року № 586-КС

2.Строк подання студентом проекту: 30 січня 2023 року

3.Вихідні дані до роботи: ПКУ, Закони України, П(С)БО, МСФЗ, первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», фінансова і статистична звітність ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки

4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): економічна суть витрат операційної діяльності, нормативно-правове регулювання обліку, економічного аналізу і аудиту витрат операційної діяльності; розкриття інформації про розрахунки витрат операційної діяльності у фінансовій звітності підприємств, організаційно-економічна характеристика ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки, методологічні та практичні основи економічного аналізу витрат операційної діяльності; завдання і методика проведення аудиту витрат операційної діяльності.

5.Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових гістограм, діаграм, таблиць, тощо): Принципи визнання або невизнання витрат; типові операції за рахунками 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності»; відображення операційних витрат у фінансовій звітності; Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр., аналіз показників ліквідності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 р., динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 рр., послідовність проведення аудиту витрат операційної діяльності.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

Дата видачі завдання 01 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вступ	03.10.22-16.10.22	Виконано
2.	Розділ 1. Наукові основи дослідження витрат операційної діяльності та характеристика ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»	17.10.22-31.10.22	Виконано
3.	Розділ 2. Організація обліку на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», фінансовий облік витрат операційної діяльності	01.11.22-15.11.22	Виконано
4.	Розділ 3. Економічний аналіз діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки та аналіз витрат операційної діяльності	16.11.22-01.12.22	Виконано
5.	Розділ 4. Організація проведення аудиту витрат операційної діяльності	02.11.22-14.12.22	Виконано
6.	Загальні висновки і пропозиції	16.01.23-18.01.23	Виконано
7.	Список використаних джерел	19.01.23-22.01.23	Виконано

Здобувач

(підпис)

Олена МАРИНЧЕНКО

(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Ольга МИХАЙЛЕНКО

(прізвище та ініціали)

Анотація

Предметом дослідження є теоретичне, практичне і методологічне обґрунтування обліку, аналізу та аудиту операційних витрат.

Об'єктом дослідження є облік, аналіз та аудит витрат операційної діяльності на прикладі ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».

За результатами дослідження: проведено техніко-економічну характеристику ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», охарактеризовано його виробничу структуру та схему управління; розкрито економічну сутність витрат операційної діяльності; проведено огляд законодавчої та нормативної бази; розкрито стан організації бухгалтерського та фінансового обліку ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» і з'ясовано особливості його облікової політики; розглянуто дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених щодо обліку, аналізу та аудиту операційних витрат; розкрито теоретичні засади фінансового обліку операційних витрат, представлено бухгалтерські записи щодо обліку цих операцій; розглянуто відображення операційних витрат у фінансовій та статистичній звітності; проаналізовано основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020 – 2021 роки та здійснено аналіз фінансового стану підприємства; розкрито теоретичні основи економічного аналізу операційних витрат, проведено практичний економічний аналіз операційних витрат ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», розкрито теоретичні основи та проведено практичний аудит операційних витрат ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»; запропоновано шляхи удосконалення обліку, аналізу та аудиту операційних витрат ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».

Ключові слова: витрати; операційна діяльність; матеріальні витрати; методи аналізу витрат; збалансована система показників підприємства; автоматизація обліку, аналізу й аудиту; шляхи удосконалення обліку, аналізу й аудиту.

Кваліфікаційна робота магістра складається з 103 сторінок, містить 4 розділи, 21 таблицю, 4 рисунків, 58 використаних джерел і додатки.

Abstract

The subject of the study is the theoretical, practical and methodological justification of the accounting, analysis and audit of operating costs.

The object of the study is the accounting, analysis and audit of the costs of operational activity on the example of LLC NVP OLYMPEX.

According to the results of the research: the technical and economic characteristics of LLC NVP "OLIMPEX" were carried out, its production structure and management scheme were characterized; the economic essence of operating expenses is revealed; a review of the legislative and regulatory framework was conducted; the state of the accounting organization of LLC NVP "OLIMPEX" was revealed and the peculiarities of its accounting policy were clarified; the research of domestic and foreign scientists regarding the accounting, analysis and audit of operating expenses was considered; the theoretical foundations of the financial accounting of operating costs are disclosed, accounting records for the accounting of these operations are presented; the display of operating costs in financial and statistical reporting is considered; the main technical and economic indicators of the activity of LLC NVP "OLIMPEX" for 2020-2021 were analyzed and the financial condition of the enterprise was analyzed; the theoretical foundations of the economic analysis of operating costs were disclosed, a practical economic analysis of the operating costs of LLC NVP "OLIMPEX" was conducted, the theoretical foundations were disclosed and a practical audit of the operating costs of LLC NVP "OLIMPEX" was conducted; ways of improving the accounting, analysis and audit of operating expenses of LLC NVP "OLYMPEX" are proposed.

Keywords: expenses; operational activity; material costs; cost analysis methods; balanced system of indicators of the enterprise; automation of accounting, analysis and audit; ways of improving accounting, analysis and auditing.

The master's thesis consists of 103 pages, contains 4 chapters, 21 tables, 4 figures, 58 used sources and appendices.

Зміст

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»	12
1.1. Економічна сутність витрат операційної діяльності та відображення її в наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених.....	12
1.2. Нормативно-законодавча база обліку аналізу та аудиту витрат операційної діяльності.....	23
1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».....	27
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ..	37
2.1. Організація обліку на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та коментар його облікової політики.....	37
2.2. Фінансовий облік витрат операційної діяльності на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».....	47
2.3. Відображення у фінансовій звітності інформації щодо витрат операційної діяльності підприємства.....	57
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» ЗА 2020-2021 РОКИ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	60
3.1 Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки.....	60
3.2 Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки	63
3.3 Методологічні та практичні основи аналізу витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки.....	70
РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	80
4.1. Теоретичні підходи щодо проведення аудиту витрат операційної діяльності	80
4.2. Організація проведення аудиту витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».....	81
4.3. Напрями удосконалення обліково-аналітичних та контрольних аспектів.....	89
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах перехідної економіки України підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств змусило підприємців і менеджерів шукати ефективні способи управління економічною діяльністю. Це потребує формування ефективної системи управління виробничо-господарською діяльністю вітчизняних підприємств. Показником успішної роботи підприємства є наявність прибутку, зростання обсягів виробництва та наявність конкурентоспроможної продукції. Внутрішнім фактором успішності фінансово-господарської діяльності підприємства є зниження собівартості та ціни продукції підприємства.

Оскільки в умовах ринкової економіки основною метою бізнесу є максимізація прибутку, важко переоцінити роль аналізу собівартості продукції та управління нею. Сучасне бізнес-середовище та дедалі важливіша роль нових технологій у світі висувають нові вимоги до систем управління витратами виробництва країн та власників бізнесу.

Функціонування промислових підприємств потребує відповідних витрат виробничих ресурсів і коштів. Частина з них погашається за рахунок прибутку підприємства та коштів, використаних на капітальні інвестиції. Більшість витрат, пов'язаних із використанням у процесі виробництва продукції (робіт, послуг), природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних засобів, нематеріальних активів, трудових ресурсів тощо, та інші витрати, пов'язані з їх виробництва і використання реалізації, становлять собівартість продукції. Собівартість відображає витрати підприємства на виробництво та продаж продукту, над створенням якого наполегливо працювала вся команда.

Бухгалтерський облік – це свого роду історія підприємства в цифрах. Навчившись правильно читати й тлумачити цю історію, завжди можна не лише одержати інформацію про результат господарювання в минулому, а й

спрогнозувати майбутнє, тобто спланувати розвиток, передбачити ризики та уникнути їх тощо.

Чітка побудова обліку витрат з урахуванням змін, що відбулися в його організаційно-управлінській техніці, підвищила роль обліку фінансових результатів для отримання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризиків у торговельній діяльності підприємств, в системі оподаткування, при складанні балансів активів, звітів про фінансові результати, різної фінансової звітності та ін. Управління витратами стосується всіх сфер бізнесу. Вищезазначені фактори зумовлюють важливість і актуальність вибору теми даної магістерської роботи.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження найкращих сучасних процедур обліку, аналізу та аудиту витрат операційної діяльності.

Об'єктом дослідження є витрати операційної діяльності підприємств харчової промисловості України.

Предмет дослідження – це процес відображення в обліку, аудиті та аналізі витрат операційної діяльності.

Основні завдання. Реалізація мети роботи обумовила необхідність вирішення таких основних завдань:

- розкрити економічну сутність і зміст поняття витрат операційної діяльності в наукових наробках вітчизняних та зарубіжних вчених;
- проаналізувати теоретико-методологічні основи оформлення витрат операційної діяльності у бухгалтерському (фінансовому) обліку;
- дослідити роль і практичне застосування сучасних комп'ютерних технологій у веденні обліку та економічного аналізу операційних витрат;
- дослідити порядок, особливості визначення й відображення витрат операційної діяльності на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»;
- дати організаційно-економічну характеристику ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та проаналізувати основні техніко-економічні показники діяльності та фінансовий стан ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки;

- дослідити методологічні та практичні основи обліку, аналізу і аудиту витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки;

- вивчити теоретичні підходи щодо проведення аудиту витрат операційної діяльності та досліджена організація проведення аудиту витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».

Інформаційну базу роботи склали законодавчо-нормативні акти Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, нормативні документи, які регламентують діяльність підприємств в Україні. Була зроблена оцінка та аналіз звітності підприємства, на підставі якої були досліджені основні проблеми дослідження, з тією метою, щоб знайти нові шляхи вдосконалення обліку витрат операційної діяльності.

Облік витрат займає центральне місце в бухгалтерському обліку та відіграє ключову роль у системі управління підприємством. Використовуючи та аналізуючи дані про величину та види операційних витрат, керівники підприємств мають можливість регулювати фінансово-господарську діяльність та приймати виважені управлінські рішення.

Сучасна економічна література містить велику кількість робіт, присвячених калькулюванню собівартості продукції. Питання обліку та аналізу витрат висвітлено в роботах Бутинця Ф.Ф., Ткаченко Н.М., Малюги Н.М., Голова С.Ф., Чернелєвського Л.М., Карпової Т.П., Наринського А.С., Михайленко О.В., Хоміна П.Я. та інші вітчизняні та зарубіжні вчені.

Проте методи обліку виробничих витрат для фірм на сьогодні недостатньо висвітлені в науковій літературі, Удосконалення теорії та практики бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту витрат господарської діяльності в сучасних умовах господарювання стає актуальною потребою та визначає актуальність теми дослідження.

Вирішення завдання вдосконалення методів обліку витрат вимагає постійного контролю та аналізу використання ресурсів підприємства. Тому

все ще залишається необхідним вивчення деяких теоретичних і практичних аспектів раціональної організації обліку та аналізу витрат на обстеження з метою підвищення ефективності діяльності підприємств. Вирішення цієї проблеми дозволить підвищити рівень побудови та організації бухгалтерського (фінансового) обліку операційних витрат, покращить його аналіз та ефективність в управлінні підприємством.

Майже кожен бізнес має резерви для зниження витрат до розумного рівня, що робить можливим зростання операційної економіки та підвищення конкурентоспроможності.

Під час дослідження використовувалися загальнонаукові методи та прийоми (групування, порівняння, абстрактна логіка, аналіз, синтез), а також специфічні методи економічного аналізу.

РОЗДІЛ І. НАУКОВІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

1.1. Економічна сутність витрат операційної діяльності та відображення її в наукових дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених

Витрати підприємства виступають у формі витрат виробництва. Собівартість продукції виокремлюється з її повної собівартості як особлива економічна категорія, оскільки кожне підприємство, незалежно від форми власності, для того, щоб мати можливість безперервно працювати, повинне окупати витрачені ресурси в межах собівартості) визначають собівартість продукції, а підприємства, що здійснюють збутову, постачальницьку, торговельно-посередницьку діяльність, визначають витрати обігу.

Практично в усіх країнах світу законодавчо регламентується точний склад витрат, що відносяться на витрати виробництва та обігу. Це пов'язано зі специфікою системи оподаткування та необхідністю диференціювати витрати підприємства (компанії) за джерелом відшкодування (включаються у собівартість продукції і тому відшкодовуються за рахунок ціни), а від решти – погашається з прибутку).

Що ж є собівартістю? Це поточні витрати, виражені в грошовому еквіваленті, на виробництво та продаж продукції підприємства, інженерні роботи та послуги. Оскільки собівартість відбиває лише поточні витрати на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг), вони принципово відрізняються від одноразових капітальних вкладень (інвестицій), які створюють основні засоби. Це означає, що ви не можете поповнювати запаси або створювати ресурси за собівартістю. Собівартість продукції – це комплексний показник, який відображає технічний рівень підприємства та

рівень організації виробництва, раціональності та економності господарювання. З метою планування, обліку та аналізу господарської діяльності, виявлення джерел скорочення та прогнозування собівартості витрати групуються за окремими ознаками.

Витрати (П(с)БО 16 «Витрати») відображаються у бухгалтерському (фінансовому) обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

На основі згаданого вище стандарту, можна скласти схему визначення та виникнення витрат (рис. 1.1).

Наприклад, витрати, пов'язані зі зменшенням активів, включають:

- ✓ Списання матеріалів, використаних на виробництво, обслуговування обладнання, адміністративні цілі;
- ✓ Розрахунок зносу (амортизації);
- ✓ Списання непридатних та непрацюючих основних засобів, нематеріальних активів, суб'єктів малого та середнього підприємництва та інших необоротних активів;
- ✓ Амортизація запасів;
- ✓ благодійні пожертви;
- ✓ Визнані економічні санкції: пеня, пеня, пеня за прострочення;
- ✓ Інші витрати, пов'язані зі зменшенням активів.

У свою чергу витрати на збільшення зобов'язання є нарахуванням:

- заробітна плата;
- податки, збори, обов'язкові платежі;
- відрахування з обов'язкового та добровільного страхування;
- транспортні витрати;

- Орендна плата, комунальні послуги, плата за зв'язок, рекламні послуги;
- інші нарахування, пов'язані зі збільшенням зобов'язань.

Рис.1.1. Принципи визнання або невизнання витрат

Відповідно до П(С)БО № 16 до складу витрат підприємства включаються собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та витрати, пов'язані з операційною діяльністю підприємства, які поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

При визначенні загальних витрат підприємства (фірми) їх групують за економічним змістом, тобто сумарними витратами кожного конкретного угруповання, незалежно від того, де і з якою метою вони виробляються. При такій класифікації можна виділити наступні види витрат: матеріальні витрати (за вирахуванням витрат на відходи вторинної переробки), витрати на заробітну плату, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних засобів, інші витрати.

До матеріальних витрат відносяться: отримані від сторонніх підприємств і організацій сировина і матеріали, що входять до складу готової продукції, що є основою готової продукції або істотною частиною виробництва продукції (робіт, послуг); незавершене виробництво (роботи, послуги) у процесі виробництва для забезпечення нормального технологічного процесу придбані матеріали, деталі та напівфабрикати збираються або додатково обробляються на підприємстві, використовуються для пакування продукції або використовуються для інших виробничих чи господарських потреб і не входять до складу основного виробництва. Ремонтні запасні частини до обладнання, інструменту, приладів, інвентарю, приладів, лабораторного обладнання та інших робочих матеріалів основних засобів Різне паливо та енергія, що закупаються у сторонніх підприємств і організацій для технічних та інших виробничих потреб підприємств (компаній); робіт і послуг виробничого характеру, які виконуються сторонніми підприємствами або структурними підрозділами підприємства і не відносяться до основного виду діяльності.

До складу витрат на оплату праці входять: заробітна плата за виконану працівниками роботу, обчислена відповідно до системи оплати праці, що діє на підприємстві (підприємстві), за тарифними ставками, посадовою та відрядною оплатою праці, надбавки і тарифні ставки у встановлених законодавством розмірах і доплати до заробітної плати; відповідно до поточної щорічної відпустки Законодавча виплата заробітної плати, виплата

оплати праці працівникам віком до 18 років із збереженням тривалості їх робочого дня, оплата часу, пов'язаного з виконанням державних обов'язків та проходженням мед. іспитів; одноразова винагорода за вислугу років згідно з чинним законодавством; відповідно до чинного законодавства для оплати відпусток працівникам, які навчаються в позашкільній аспірантурі у вечірніх класах та на позашкільних відділеннях училищ, професійно-технічних і вищих навчальних закладів. установи, інші витрати включаються до складу витрат на оплату праці в установленому порядку. До відрахувань на соціальні заходи належать обов'язкові відрахування з витрат на оплату праці працівників, зайнятих у виробництві супутньої продукції (робіт, послуг) відповідно до встановлених законодавством фондів державного соціального страхування, пенсійного забезпечення та фондів на випадок безробіття.

Розмір відрахувань на фінансування заходів щодо реалізації Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, постраждалих в результаті Чорнобильської катастрофи" також визначається по встановлених нормах від витрат на оплату праці. До складу амортизації основних засобів включаються амортизаційні відрахування, нараховані на повне відновлення балансової вартості основних засобів згідно із затвердженим нормативом, у тому числі прискорена амортизація їх ефективних частин. До інших витрат належать: сплата відсотків за короткостроковими банківськими кредитами; витрати на обов'язкове страхування майна підприємства, що входить до складу виробничих фондів; оплата послуг банків, які здійснюють торговельні та комісійні операції за платіжними документами згідно з укладеними договорами; податки, збори. та інші обов'язкові платежі Плата за послуги зв'язку та інші платежі, що входять до собівартості продукції (робіт, послуг), але не входять до складу раніше перерахованих витрат.

Таке угруповання використовується для розробки загального кошторису витрат підприємства (компанії), а також для розрахунку бізнес-плану підприємства і подається у звіті у вигляді обсягу, що охоплює всі

витрати за певний період, незалежно від того, що деякі з них можуть бути не пов'язані з виробничою діяльністю. Для визначення фактичної величини собівартості продукції, тобто собівартості, остаточну величину загальних витрат на виробництво коригують на підставі спеціальних калькуляцій і даних бухгалтерського обліку. У результаті цих коригувань грошова оцінка собівартості товарів підприємства отримується як загальна сума витрат, яка після відповідної реорганізації економічних елементів собівартості за статтями калькуляції може бути розподілена на різні види товарної продукції. , що, у свою чергу, дозволяє розрахувати собівартість одиниці кожного продукту на основі даних про обсяг виробництва для різних видів товарів.

Як економічна категорія собівартість перш за все являє собою виробничі відносини між основним органом підприємства і державою, що використовує в процесі виробництва робочу силу, трудові матеріали, предмети праці і природні ресурси. В її основі лежать суспільні витрати виробництва, що включають вартість спожитих засобів виробництва (сировини, матеріалів, палива, амортизаційних відрахувань) і заробітної плати. Кошти, витрачені на виготовлення виробу і включені в собівартість, повинні бути відшкодовані в результаті простого копіювання.

Собівартість — показник господарської діяльності — відображає в грошовому виразі витрати конкретної організації на виробництво відповідного виду продукції. Тому він є найважливішим якісним показником організаційної роботи, за його рівнем можна зробити висновки про виробничий потенціал (трудові, матеріальні ресурси), ефективність використання організаційно-виробничих технологій.

Показник собівартості широко використовується на всіх рівнях управління економікою: покладений в основу ціноутворення на продукцію виробництва, використовується для визначення мінімальних цін, обґрунтування рішень щодо обсягів і структури виробництва. На

організаційному рівні собівартість є критерієм, за яким вигідно виробляти той чи інший продукт, і передбачає порівняння витрат організації з її доходами, прибутком від реалізації продукції, робіт і послуг.

При внутрішньогосподарських розрахунках необхідно розраховувати собівартість не тільки організації в цілому, але і її структурних підрозділів.

На цьому рівні управління собівартість є одним із найважливіших показників для визначення різних видів ефективності управління: фактична собівартість виробничої одиниці порівняно з плановою (кошторисною) собівартістю, економія витрат визначає ресурси та працівників, які забезпечують собівартість. зменшення розміру матеріального заохочення.

Отже, визначено, що з економічної точки зору собівартість продукції характеризує використання ресурсів підприємства, виражених у грошовому виразі, на виробництво та реалізацію продукції, а як показник господарської діяльності є якісним показником того, що характеризує ресурси компанії. Ефективність діяльності підприємства.

Із впровадженням національних стандартів система обліку та калькулювання собівартості продукції зазнала значних змін, що можна пояснити принципово іншими методами оцінки запасів, які відображаються у формі зовнішньої звітності.

З метою управління витратами господарського суб'єкта проводять їхню класифікацію, що дає змогу визначити природу та особливості формування, розподілу витрат за визначеними об'єктами управління.

Порядок обліку затрат і калькулювання собівартості продукції має бути відображений в обліковій політиці підприємства.

Характеристика видів собівартості наведена в табл. 1.1.

Управління витратами на підприємстві відбувається за місцем їхнього виникнення та центрами відповідальності. Для проведення аналізу раціональності витрат та контролю за їхнім рівнем формують бюджети

витрат за калькуляційними підрозділами (виробничими, адміністративними, збутовими і ін).

Витрати є найважливішим якісним показником відображення результатів господарської діяльності підприємства, інструментом оцінки техніко-економічного рівня виробництва і праці, ефективності господарювання тощо. Будучи вихідною основою ціноутворення, витрати впливають на доходи, прибутковість підприємств і формування державного бюджету.

Таблиця 1.1

Характеристика видів собівартості

<i>Вид</i>	<i>Характеристика</i>
<i>За повнотою охоплення витрат</i>	
Виробнича	Він складається з усіх витрат на виробництво продукції організацією, а також виробничо-адміністративних витрат (загальновиробничих і загальногосподарських витрат) - може розраховуватися не тільки для всієї організації, але і для окремих виробничих підрозділів.
Технологічна	До її складу входять статті калькуляції наведені в П(С)БО-16
<i>Для потреб планування, обліку і аналізу</i>	
Індивідуальна	Витрати окремої організації на виробництво і реалізацію продукції
Галузева	Він характеризує суму всіх витрат, сплачених галузевими організаціями для досягнення тієї самої мети (виробництво та реалізація продукції). Галузевий індекс собівартості є укрупненим, тобто розраховується за відношенням суми витрат на виробництво та реалізацію продукції всіх суб'єктів господарювання галузі до кількості виробленої продукції. Подібним чином розраховуються вартісні показники за адміністративно-територіальним принципом (за областями, областями) або за галузями (міністерства, концерни та інші об'єднання)
Фірмова	Собівартість продукції, виготовлена організаціями, що входять у відповідне об'єднання (фірму)
<i>Залежно від часу і мети обчислення</i>	
Планова	Розрахувати початок періоду (рік, квартал, місяць) за плановою нормою витрат і плановими виробничими показниками протягом планового періоду.
Фактична	обчислюється в кінці звітного періоду на підставі інформації, що міститься в бухгалтерському обліку, про фактичні витрати на виробництво і фактичну кількість отриманої продукції
Провізорна (очікувана)	Як правило, суб'єкти господарювання сільськогосподарського підприємства розраховують на основі інформації про фактичні витрати та фактичне виробництво продукції за три квартали року та розрахунки витрат та очікуваного виробництва продукції за четвертий квартал. Проміжні вартісні показники дозволяють порівняти очікувані результати виробничої діяльності поточного року із запланованими та сформулювати заходи на час, що залишився до кінця року, щодо зниження собівартості продукції та підвищення рентабельності

	сільськогосподарського виробництва.
Нормативна	Вона використовується для контролю за відхиленнями фактичних витрат від встановлених норм
<i>Залежно від часу обчислення</i>	
Річна	Формується раз на рік
Квартальна	Складається що кварталу
Місячна	Складається що місяця

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства. До них входять виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

До вступу в дію Податкового кодексу перелік включених до собівартості поточних витрат визначався статтею 9 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств". З прийняттям Податкового кодексу України змінилися правила обліку витрат, понесених платниками податків. Відтепер вам більше не потрібно буде використовувати «валову вартість». У чинному Податковому кодексі поняття витрат та їх визнання включено до Податкового кодексу України. Час визнання витрат залежить від того, чи є вони собівартістю проданих товарів, виконаних робіт і наданих послуг.

Операційні витрати (англ. *OPEX*, скор. від *operating expenses*) — повсякденні витрати компанії для ведення бізнесу, виробництва товарів і послуг.

Сума операційних витрат і капітальних вкладень (англ. *CAPEX*) складають витрати компанії, які не включаються в пряму собівартість продуктів або послуг, які пропонує ринку дана компанія. Наприклад, покупка копіювального апарату відноситься до капітальних вкладень, а покупка паперу, тонера, оплата споживаної ним електроенергії, ремонту та обслуговування цього пристрою відносяться до операційних витрат. Стосовно до бізнесу операційні витрати включають в себе, зокрема, оплату оренди приміщень для офісу, комунальних платежів компанії, витрати на рекламу, ліцензійні та страхові платежі, витрати на відрядження та транспортні витрати, оплату сторонніх адвокатів і аудиторів, зарплату персоналу і т.д.

Операційні витрати. Протиставляються прямим витратам - витратам компанії на безпосереднє виробництво продуктів і послуг. Іншими словами, прямі витрати - це сума грошей, які компанія витрачає на перетворення сировини або комплектуючих в готову продукцію.

У формі 2 звіті про фінансові результати операційні витрати вказуються в прив'язці до періоду часу, протягом якого вони були понесені - місяць, квартал або рік.

Класифікацію операційних витрат здійснюють за двома основними ознаками :

- за економічним характером витрат (економічними елементами);
- за порядком віднесення на собівартість продукції (товарів, робіт, послуг).

Для визначення витрат виробництва та збуту загального обсягу продукції та для структурного аналізу всі витрати групуються за ступенем їх економічної однорідності (економічні елементи). Документи, які згруповані таким чином, називаються виробничими кошторисами (кошторисами виробництва).

При класифікації за *порядком віднесення на собівартість* всі операційні витрати підприємства розподіляються на:

- собівартість продукції (до їх складу включають виробничі витрати, як прямі, так і непрямі, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробництвом);
- витрати, які не включають до собівартості продукції, а саме:
 - а) витрати на збут;
 - б) адміністративні витрати;
 - в) інші операційні витрати.

Витрати на збут включають такі витрати, що пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг):

- витрати матеріалів для пакування готової продукції на складах готової продукції;

- витрати на ремонт тари;

- оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

- витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

- витрати на передпродажну підготовку товарів;

- витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (*операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона*);

- витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

- витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

- інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

До адміністративних витрат відносяться такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

- витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;

- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання;

- винагороди за професійні послуги;

- витрати на зв'язок;

– амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

– витрати на врегулювання спорів у судових органах;

– податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг));

– плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти;

– інші витрати загальногосподарського призначення.

До інших витрат операційної діяльності належать: витрати на дослідження й розробки; собівартість реалізованої іноземної валюти; собівартість реалізованих виробничих запасів; сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів; втрати від операційної курсової різниці; втрати від знецінення запасів; брак та втрати від псування цінностей; визнані штрафи, пені та неустойки; витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення; інші витрати операційної діяльності.

1.2. Нормативно-законодавча база обліку аналізу та аудиту витрат операційної діяльності

Найважливішим джерелом інформації для фірм різної форми власності є законодавча та нормативна база, яка регулює облік собівартості продукції, як показано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Правове забезпечення обліку витрат операційної діяльності в Україні

№	Найменування	Коротка анотація за темою дослідження
1	2	3
1	Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV із змінами та доповненнями	Відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності ґрунтуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.
2	Податковий кодекс України від	Розділ I «Загальні положення». Розділ III

	24 квітня 2011р. №3292-VI Верховна Рада України зі змінами, внесеними згідно із законом	"Податок на прибуток підприємств". Висвітлено поняття витрат, їх склад та порядок визначення.
3	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: //закон України: від 16 липня 1999р. №996-XIV	Визначення понять «актив», «господарська операція»; Розкрито основні принципи, що регулюють методичні, організаційні та бухгалтерські питання обліку витрат на виробництво.

1	2	3
4	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Міністерство фінансів України, наказ №73 від 07.02.2013 р.	Положення встановлює умови та умови віднесення доходів і витрат до звітного періоду, в якому складається фінансова звітність. Виділено критерії підтвердження зборів.
5	Про оплату праці Закон України / закон України: від 24 березня 1995 р. №108-95-ВР	Визначає склад витрат на оплату праці працівників бюджетних і небюджетних організацій.
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Міністерство фінансів України, наказ №318 від 31.12.99 із змінами та доповненнями (№627 від 27.06.2013р.)	Правила відображення витрат у фінансових результатах. Визначення поняття «витрати». Процедури та особливості оприбуткування витрат, їх склад. Витрати формуються з метою: безпосереднього відношення до виручки за певний період; забезпечення отримання економічної вигоди протягом кількох звітних періодів.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" Міністерство фінансів України, наказ № 601 від 28.10.2003 р. 99 із змінами та доповненнями (№ 1591 від 09.12.2011р.)	Підтвердити оплату відпустки працівника та віднести її на витрати виробництва.
8	Про порядок нормування питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів у суспільному виробництві Постанова Кабінету Міністрів, постанова №789 від 15.07.1997 р.	Визначено норми споживання різних видів палива та енергії.
9	Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. №373	Затверджено системні рекомендації щодо формування собівартості промислової продукції.
10	План рахунків бухгалтерського	План рахунків — перелік і схема рахунків, що

	обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.	використовуються для реєстрації та групування фактів фінансово-господарської діяльності в бухгалтерському обліку. Для розрахунків з покупцями потрібен рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» згідно плану рахунків.
11	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку Наказ Міністерства фінансів України №88 від 24.05.95 р.	Встановлює порядок створення, прийняття і Відображення у бухгалтерському обліку.
1	2	3
12	Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського положення неплатоспроможних підприємств та організацій. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій № 81 від 27.06.1997 р. зі змінами і доповненнями	Розкриває аналітичні методи у сфері оцінки фінансового стану, аналізу виробничо-господарської діяльності тощо.
13	Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: [закон України: від 21 грудня 2017. № 2258-VIII]	Визначити правові основи аудиторської діяльності в Україні, спрямованої на створення незалежної системи фінансового контролю для захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації.
14	Цивільний кодекс України № 435 IV від 16.01.2003 р. із змінами і доповненнями	Цей кодекс передбачає особисті майнові та немайнові стосунки, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників.
15	Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» зі змінами та доповненнями N 1591 від 9.12.2011р.	Розкриває принципи бухгалтерського формування інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності
16	Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій затверджено наказом Мінфіну № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами і доповненнями)	Встановлює визначення та порядок ведення бухгалтерського обліку для узагальнення методу подвійного обліку наявності та руху інформації про майно, капітал, зобов'язання та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб незалежно від їх походження, форма власності, організаційно-правова форма і вид діяльності, а також філії та відділення юридичних осіб, зараховані на самостійний баланс

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», з 2012 року публічні акціонерні товариства та фінансові установи повинні звітувати за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), які наразі є ефективним інструментом прозорості у розкритті інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Зрозумілість, створення надійної бази для визначення доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань.

В Україні існують П(с)БО, які не суперечать МСФЗ, але мають відмінні риси, оскільки МСФЗ не враховує особливості національного обліку. На відміну від міжнародних стандартів, П(с)БО 16 «Витрати» не розглядає такі категорії як збитки. Немає різниці у визначенні постійних і змінних загальнопромислових витрат, але в МСФЗ розподіл цих витрат здійснюється з метою оцінки запасів, у П(с)БО 16 – Витрати.

З метою забезпечення нормального ведення господарської діяльності українська влада постійно розробляє закони та нормативно-правові акти, визначає принципи бухгалтерського обліку та правила його ведення, використовує міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для вдосконалення вітчизняної нормативно-правової бази. Важливим фактором у використанні вищезазначених нормативних документів є те, що вони часто змінюються, тому компанія, особливо бухгалтерія, повинна стежити за змінами, щоб уникнути непотрібних штрафів і надавати документи, які є правдивими, чесними та законними. Інформація про фінансовий стан, результати управління діяльністю суб'єкта.

Згідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» публічні акціонерні товариства та фінансові установи повинні з 2012 року подавати звіти за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), на сьогодні це дієвий інструмент для підвищення прозорості та зрозумілості інформації, що розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створення надійної бази для визначення доходів і

витрат, оцінки активів і зобов'язань. В Україні існують П(с)БО, які не суперечать МСФЗ, але мають відмінні риси, оскільки МСФЗ не враховує особливості національного обліку.

На відміну від міжнародних стандартів в П(с)БО 16 «Витрати» не розглядаються така категорія як збитки. У визначенні постійних і змінних загальновиробничих витрат відмінностей не має, але у МСФЗ розділ цих витрат здійснюється з метою оцінки запасів, а у П(с)БО 16 – для визначення виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).

З метою забезпечення нормального ведення господарської діяльності українська влада постійно розробляє закони та нормативно-правові акти, визначає принципи бухгалтерського обліку та правила його ведення, використовує міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для вдосконалення вітчизняної нормативно-правової бази. Важливим фактором у використанні вищезазначених нормативних документів є те, що вони часто змінюються, тому компанія, особливо бухгалтерія, повинна стежити за змінами, щоб уникнути непотрібних штрафів і надавати документи, які є правдивими, чесними та законними. Інформація про фінансовий стан, результати управління діяльністю суб'єкта.

1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство «ОЛІМПЕКС» - потужний виробник комбікормової продукції, що входить до Групи компаній Ukrlandfarming (UKRLANDFARMING PLC).

Підприємство знаходиться за адресою - Україна, 51230, Дніпропетровська обл., Новомосковський р-н, село Голубівка, вулиця Лесі Українки, будинок 10.

Основними видами діяльності **ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»** є 10.91 — Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах.

Додаткові види діяльності:

01.11 — Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

01.46 — Розведення свиней

01.62 — Допоміжна діяльність у тваринництві

46.21 — Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин

46.90 — Неспеціалізована оптова торгівля

Засновником юридичної особи є Товариство з обмеженою відповідальністю «Управлінське товариство «УЛФ» (UKRLANDFARMING PLC)

Група компаній Ukrlandfarming — один із найбільших агрохолдингів України, заснований у 2007 р. Група зареєстрована на Кіпрі у формі акціонерного товариства під назвою UKRLANDFARMING PLC.

Основними видами діяльності Ukrlandfarming є виробництво зернових, олійних культур, комбікормів. Також компанія займається молочним та м'ясним тваринництвом, свинарством. Регіони діяльності: землі та підприємства розташовані у 22 областях України. Земельний банк складає 460 тис. га. Компанія веде господарство у трьох кліматичних зонах (полісся, лісостеп та степ), сформувавши 11 кластерів.

У 2013 році Ukrlandfarming розмістив на Ірландській фондовій біржі дебютні єврооблігації на загальну суму \$500 млн.

Ukrlandfarming є членом Федерації роботодавців України, Української аграрної конфедерації (УАК), Європейської бізнес-асоціації, Укрм'ясопродукту та U.S.-Ukraine Business Council.

На жаль, на сьогодні, Група компаній Ukrlandfarming через злочинні дії російських окупантів несе втрати, які вже вимірюються сотнями мільйонів доларів.

Масштаб діяльності, вертикальна інтеграція, наявність інноваційних

можливостей виробництва комбікормової продукції, власні новітні розробки та технічні рішення виробництва комбікормової продукції, активна політика модернізації комбікормового виробництва дозволяють Ukrlandfarming входити в трійку лідерів комбікормового ринку України.

Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство «ОЛІМПЕКС», що входить до Групи компаній Ukrlandfarming, займається виробництвом різноманітних готових кормів для тварин.

Основна місія ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» – нагодувати майбутні покоління. Прагнення стати глобальним лідером у забезпеченні інноваційних та збалансованих рішень у питаннях годівлі, які б сприяли найкращим показникам росту свійських тварин та аквакультури.

Виробничі потужності підприємства розташовані на території понад 2 га в основних виробничих цехах й становлять 6-7 тис. тонн комбікормів та концентратів за місяць. Продукція європейської якості, вироблена за сучасними технологіями в Україні, дозволяє вирощувати не тільки здорову, а й з відмінними смаковими властивостями м'яса, птицю, без антибіотиків, гормонів та штучних стимуляторів росту. Виробництво й реалізація продукції здійснюється за такими групами:

- продукти для здоров'я тварин;
- замінники цільного молока;
- концентрати;
- харчові домішки;
- повнораціонні комбікорми;
- премікси.

Основними формами випуску комбікормової продукції є:

- розсип;
- гранули;
- брикети.

Ключовими складовими продукції є: кукурудза, пшениця, макуха соєва, шрот соняшниковий, масло соєве, ензими, вапняк, сіль кухонна, монокальцій фосфат, вітамінно-мінеральна суміш, кокцидіостати.

ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» прагне до довгострокового лідерства та сталого розвитку компанії шляхом розширення географії бізнесу, визначення нових можливостей у задоволенні потреб годівлі свійських тварин, розробки нових продуктів та вдосконалення вже існуючих, використання актуальних методів продаж та комунікації зі споживачами, формування високої довіри до продукції.

З метою оцінки позиції підприємства на ринку необхідно дослідити вітчизняну комбікормову галузь. Комбікормова промисловість Україні є одним із основних факторів розвитку птахівництва та тваринництва. Розглянемо тенденції та перспективи розвитку галузі, що склалися в сучасних умовах.

Виробництво комбікормів є проміжною ланкою виробничого ланцюга: постачальник сировини (сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства) – переробник (комбікормові підприємства) – споживач (птахівничі і тваринницькі комплекси). Тому комбікормова промисловість є однією з основ забезпечення населення м'ясною та молочною продукцією.

Комбікормові заводи України переробляють зернову сировину для виробництва суміші продуктів із високим відсотком білка та корисних елементів, які служать добавкою (комбінованою сумішшю) до природних кормів при вигодовуванні різних сільськогосподарських тварин.

Є різні види комбікормів. Перша група – корм, що повною мірою забезпечують потреби тварин у корисних речовинах і мінералах, є єдиним раціоном (для курей, качок, кроликів, свиней). Друга група – концентрати, що служать доповненням до основного раціону. Третя – балансуючі добавки.

На українських комбікормових заводах продукт переробки є гранулами, крупками, розсипами або подрібненими частинками. Комбікорми

подрібнюють, відповідно до спочатку заданих параметрів на спеціальних виробничих лініях.

Компанії комбікормової галузі виготовляють розсіпні комбікорми (до цієї категорії входить великий, середній і дрібний помел), гранульовані (тверді грудки заданих параметрів і форм), брикетовані (правильна плитка заданих розмірів).

Відповідно до кормової цінності, поділяють концентрати, що являють собою комбікорми з високим протеїновим показником, а також повнораційні комбікорми, що на заводах збагачуються мікроелементами та вітамінами.

На сьогоднішній день ринок України налічує 120 виробників комбікормової продукції, виробничі потужності яких дозволяють випускати 12-15 млн. т. на рік, проте вони завантажені лише на 30-35%. Технічна оснащеність лише 40 % комбікормових заводів відповідає сучасним вимогам науково-технічного прогресу; до 30% потребують часткової реконструкції, а 30% – докорінної реконструкції та дооснащення. Стан, що склався, зумовлений незадовільним фінансовим положенням як галузі в цілому, так зокрема комбікормових підприємств та машинобудівних заводів, відсутністю економічно обґрунтованих механізмів його покращення. Тому капітальні вкладення, матеріальні і трудові ресурси у період стабілізації виробництва вигідно сконцентрувати у першу чергу на реконструкції діючих комбікормових підприємств, впровадженні на них провідних технологій, конкурентоспроможного устаткування.

Дослідження провідних виробників комбікормової продукції в Україні в 2021 році дозволило встановити, що найбільша питома вага виробництва комбікормів припадає на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» і становить 25,3%. Продукція UkrLandFarming LLC на ринку комбікормів становить 6,5% і виробляє близько 400 тисяч тонн комбікорму щороку.

Масштаб конкуренції на ринку комбікормів – мультинаціональний, адже компанії-виробники працюють на декількох зовнішніх ринках.

Виробничі потужності більшості підприємств-виробників комбікормового ринку становлять 12-15 млн. тонн на рік, проте вони мають низьку завантаженість, лише на 30-35%. Більшість з підприємств-виробників комбікормової продукції є великими аграрними холдингами, які мають молочно-товарні ферми, підрозділи з вирощування свиней і птиці, котрі одночасно є і споживачами їх продукції.

Географічно найбільші потужності з виробництва кормів знаходяться в областях, де зосереджено основне поголів'я птиці, свиней, ВРХ, – у Київській (16%), Черкаській (15%), Дніпропетровській (12%), Полтавській (7%) Вінницькій (5%) та інших (45%).

Комбікорми виробляють практично для всіх груп тварин. Найбільшу долю ринку у 2021 році складають комбікорми для птиці з часткою – 67% від загального обсягу виробництва комбікормів, що пояснюється як розвитком українського птахівничого ринку, так і зростанням споживання м'яса птиці. На другому місці йдуть комбікорми для свиней – 20%, на третьому для ВРХ – 11% та 2% – для інших видів тварин.

Імпортують в Україну наступні компоненти комбікормової продукції: з Європи – вітамінно-мінеральні домішки, премікси, із Китаю – лізин і хлорид холіну.

В той же час, ціни на вітчизняному ринку кормів у 2022 році залишаються досить низькими, хоч і спостерігається незначне коливання вартості (у межах +/-10%) відповідно до регіону України.

Необхідно зазначити, що врожай зернових минулих сезонів поки зберігається у сховищах через неможливість експортувати наземними та річковими шляхами великих об'ємів. Існує імовірність що аграрії зіштовхнуться з тим, коли новий врожай буде ніде зберігати і його частина залишиться у полі. Одним з розв'язання цієї проблеми – перероблення надлишків на корм для тварин.

Ефективність роботи будь-якого підприємства залежить від впливу зовнішніх чинників. Для визначення впливу зовнішніх факторів на діяльність ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» були залучені експерти (провідні робітники підприємства), котрі провели незалежну оцінку визначених чинників та визначили їх ступень вагомості.

Складові зовнішнього середовища підприємства є політика, економіка, соціум та технологія. Найбільш вагомими факторами зовнішнього середовища є політична стабільність країни та валютне регулювання (політика), ставлення до натуральної сільськогосподарської продукції, демографічні зміни та структура доходів, динаміка економічного зростання та рівень інфляції в країні та технологічні інновації виробництва комбікормової продукції і технологічні зміни виготовлення комбікормової продукції. Також великий вплив на розвиток підприємств має державна технологічна політика у сфері виробництва комбікормової продукції.

Ринок комбікормової продукції піддається впливу безлічі факторів макросередовища, однак, найбільш вагомими з них є політична стабільність країни, особливо в умовах російської збройної агресії проти України. Також визначальними факторами є державне регулювання комбікормової продукції і міжнародний стан.

Серед економічних факторів значну питому вагу займають економічне зростання країни, рівень інфляції та курс валют.

Серед соціальних факторів зовнішнього середовища підприємств, що входять до групи компаній UKRLANDFARMING PLC, можна виокремити зміну в базових цінностях, в рівні і стилі життя, ставлення до натуральної сільськогосподарської продукції.

Технологічні інновації виробництва комбікормової продукції, технологічні зміни виготовлення комбікормової продукції чинять значний вплив на фінансово-господарську діяльність ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».

Необхідно зазначити, що функціонування будь-якого господарюючого суб'єкту значно залежить від нормативної бази, що регулює правові та економічні відносини підприємства з державою, з іншими підприємствами та організаціями, враховує особливості виробництва та реалізації товарів.

Законодавча та нормативна база комбікормової промисловості України висвітлює питання державної політики в галузі (Закони України), стандартизації продуктів.

У 2020 року в Україні набув чинності Закон України «Про безпечність та гігієну кормів», який покращує умови виробництва якісних кормів. Документ визначає правові та організаційні засади виробництва та обігу кормів, регулює відносини між органами виконавчої влади та операторами ринку кормів, зокрема: повноваження органів державної влади та їх посадових осіб; основні засади державного контролю кормів; права та обов'язки операторів ринку; порядок реєстрації, припинення, поновлення, скасування дії державної реєстрації потужностей; вимоги до виробництва та обігу кормів, потужностей, що виробляють корми для їх ввезення (пересилання) на митну територію України; відповідальність за порушення законодавства про корми тощо.

Технологія виготовлення комбікормів включає в себе різноманітні види операцій, які необхідно здійснити, щоб досягнути максимальної реалізації потенційної кормової цінності кормових складових. Це передбачає зміни інгредієнтів таких складових, щоб довести їх природну цінність до максимуму і отримати віддачу від їх використання. Державні стандарти України описують наукові основи виробництва комбікормів, основ технологічних процесів, способів їх побудови, а також технології виробництва преміксів, білкововітамінних та кормових добавок.

Отже, проаналізувавши стан світового та вітчизняного ринків комбікормової продукції, доцільно зазначити, що даний сектор економіки динамічне зростає та має значні перспективи для подальшого розвитку.

Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство «ОЛІМПЕКС» займає гідно місце на ринку комбікормової продукції та входить до трійки лідерів.

Головним заданням організаційної структури є ефективна діяльність управлінського персоналу, тобто раціонально розподілити завдання та обов'язки між працівниками ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС». Організаційна структура на Товариства затверджена Наглядовою радою. До організаційної структури відносяться: генеральний директор, керівництво вищої ланки:

- заступник генерального директора з економічних питань;
- заступник генерального директора з охорони праці ;
- заступник директора по реалізації;
- директор технічний; головний механік;
- головний енергетик;
- завідувач виробництва;
- заступник завідувача виробництва;
- головний технолог;
- заступник генерального директора по закупівлі сировини;
- заступник генерального директора – начальник служби безпеки;
- начальник виробничої лабораторії;
- санітарний лікар.

Управління ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» здійснюють: вищий орган ТОВ; спостережна рада; правління ТОВ; ревізійна комісія.

До компетенції вищого органу Товариства відносяться:

- ✓ визначення основних напрямків діяльності Товариства, затвердження його планів та звіти про їх виконання;
- ✓ визначення організаційної структури Товариства;
- ✓ обрання та відкликання членів спостережної ради Товариства;
- ✓ обрання та відкликання членів правління та ревізійної комісії;
- ✓ визначення порядку покриття збитків;
- ✓ прийняття рішень про придбання Товариства власних акцій;

- ✓ визначення умов праці посадових осіб ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», філійта представництв, його дочірніх підприємств;
- ✓ погодження угод про заставу майна ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та інші питання діяльності.

Загальна структура ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» наведена на рис. 1.2.

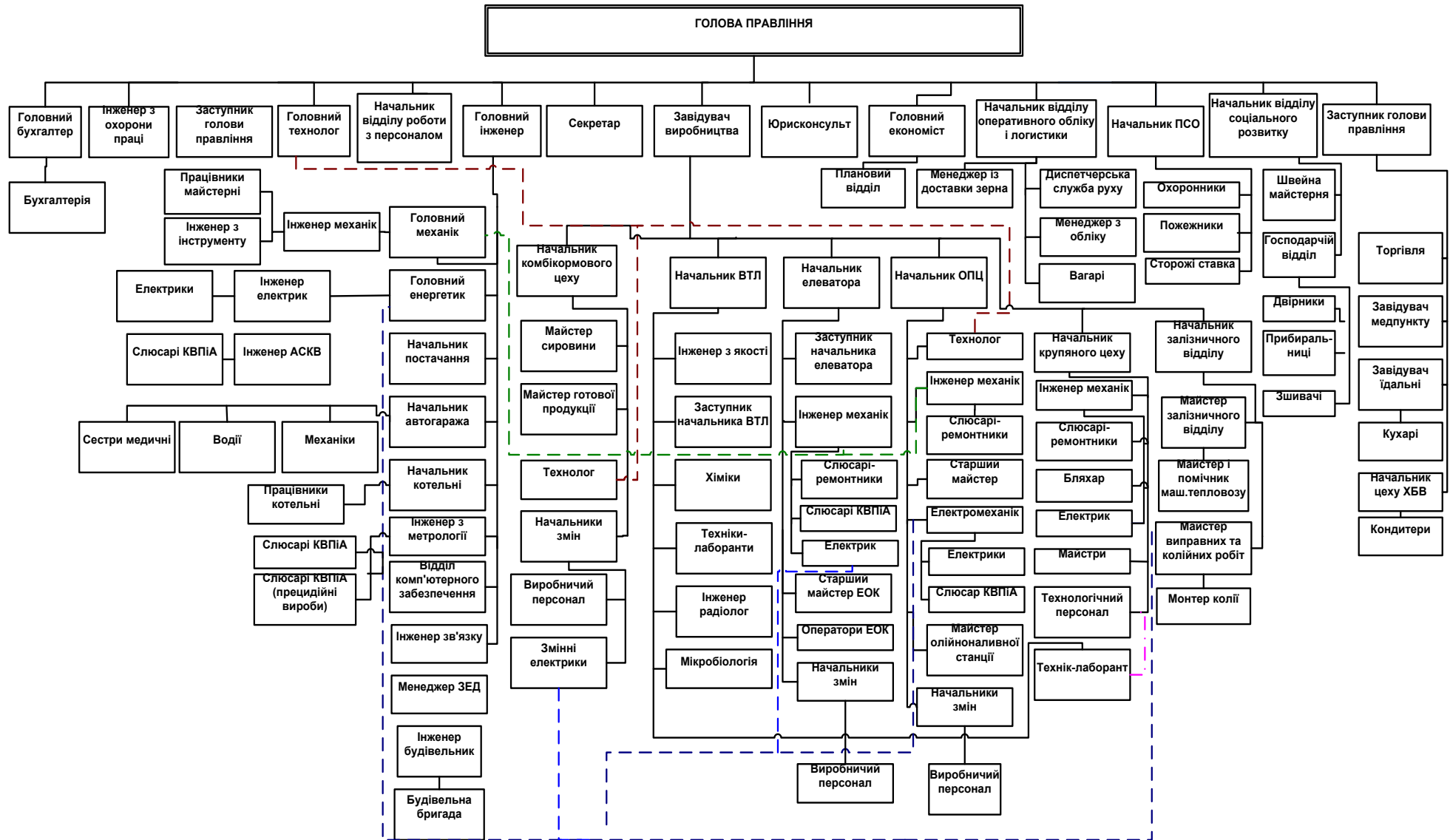

Рис. 1.2. Структура управління ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Технологічний процес підприємства здійснюється згідно із затвердженим технологічним планом із збереженням режиму роботи обладнання з урахуванням технологічних характеристик сировини. Виробнича структура представлена на рисунку 1.3.

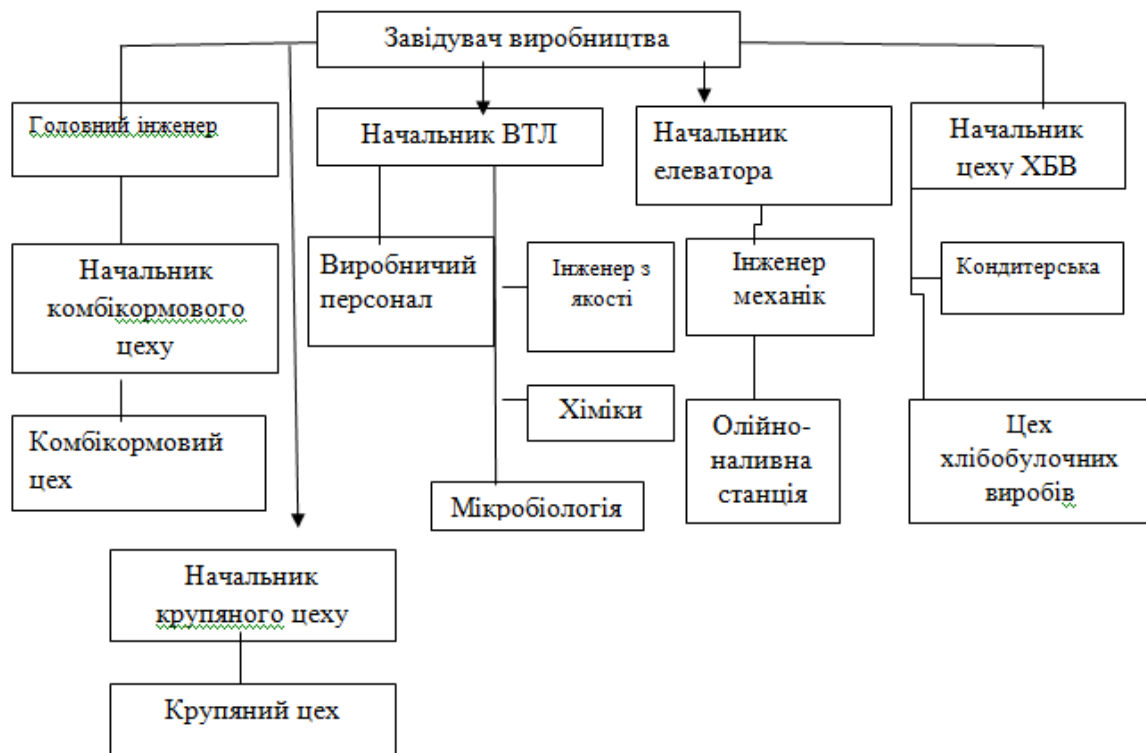

Рис. 1.3. Виробнича структура ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Усі процеси на фабриці автоматизовані. Диспетчерська фабрики оснащена комп'ютерами, а біля моніторів працюють оператори, які керують виробничим процесом, контролюють подачу сировини, точність дозування, розміщення сировини та продукції в силосах. Всі процеси видно на моніторі, зручно і надійно.

Споживачами компанії ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» продукції є громадяни України всіх вікових категорій, та громадяни інших країн, переважно країни-«сусіди».

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організація обліку на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та коментар його облікової політики

Для належної організації бухгалтерського обліку на підприємстві, його ефективної роботи необхідна облікова політика, яка передбачає вибір методичних прийомів, методів і процедур організаційно-управлінського обліку підприємства.

На досліджуваних підприємствах, відповідно до облікової політики, відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення реєстрації фактів операцій в основних документах, збереження оброблених документів і звітності покладено на керівника підприємства.

Організаційна форма бухгалтерії на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» – східчаста. За такого типу структури безпосередньо головному бухгалтеру підпорядковується касир та заступник головного бухгалтера, останньому підпорядковуються бухгалтери спеціалісти (рис.2.1).

Рис. 2.1. Структура бухгалтерії ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Бухгалтерський облік, як галузевий сектор підприємства, є невід'ємною частиною управління і тісно пов'язаний з усіма виробничими структурами і службами підприємства. Бухгалтерія відноситься до самостійного відділу підприємства тим, що отримує від них документи, необхідні для обліку та контролю, а потім надає інформацію про результати своєї діяльності.

Основними завданнями бухгалтерії ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» є:

- ведення обліку фінансово-господарської діяльності та складання звітності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»;
- забезпечення дотримання законодавства України з питань бухгалтерського обліку;
- забезпечити контроль за використанням фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів згідно із затвердженими нормативами та кошторисами.

Головний бухгалтер здійснює загальне керівництво і контроль за роботою своїх заступників, забезпечує контроль і відображення в бухгалтерському обліку всіх господарських операцій, надає господарську інформацію, складає і подає в установлені терміни фінансову звітність, проводить економічний аналіз діяльності підприємства, забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку підрозділів. Ведення бухгалтерії покладається на головного бухгалтера. У бухгалтерії бухгалтерська робота розподіляється за конкретними виконавцями. Це функціональний розподіл праці, який передбачає виконання кожним працівником технічно однорідної роботи.

Наказ головного бухгалтера стосується створення та впровадження системи бухгалтерського обліку підприємства і є обов'язковим для виконання всіма працівниками підприємства. Головний бухгалтер підзвітний особисто керівнику підприємства.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення відображення фактів здійснення всіх господарських операцій в первинних документах, зберігання й обробки документів, реєстрів і звітності протягом

встановленого строку несе власник, який здійснює керівництво ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» згідно з чинним законодавством і установчими документами.

Заступник головного бухгалтера відповідає за облік банківських і розрахункових операцій, розрахунків вартості отриманих ТМЦ, розрахунків з покупцями і постачальниками.

Облік виробництва і матеріальних ресурсів бухгалтерія веде облік витрат на виробництво, калькулює собівартість продукції, облік сировини і матеріалів тощо.

Розрахунок заробітної плати та бухгалтери з оплати праці виконують:

- самостійно здійснювати нарахування заробітної плати, використовуючи для цього прилади та комп'ютеризовані засоби та системи розрахунку;

- нарахування заробітної плати, утримання необхідних податків та інших обов'язкових платежів;

- розрахунки ведуться за аналітичними рахунками 48, 471, 661, 651, 3771, 3775, 652, 91, 92, 93, 653, 656, 949, 23;

- відповідне збирання бюджетів, фондів соціального страхування та пенсійного забезпечення, фондів на випадок безробіття та нещасних випадків та підготовка відповідних звітів;

- розрахунок виплат фонду соціального страхування;

- підготовка документів, відомостей для перерахування та виплати заробітної плати;

- фонди, що відносять витрати на статті витрат за нарахованою заробітною платою та витратами;

- підготовка актів реєстрації допомоги по тимчасовій непрацездатності до фіскальних органів та органів соціального страхування;

- нарахування за листком непрацездатності;

- веде розрахунки та звіти по чорнобильським витратам;

- виконує розрахунки фактичної калькуляції випущеної продукції;

- щоквартально складає форму 1ДФ по підприємцям, постійно та тимчасово працюючим;

- підбір під час виходу на пенсію працівника, підготовка довідок про заробітну плату, довідок працівника, який претендує на кредит тощо, відповідно до вимог органів державної влади;

- річний перерахунок податку на прибуток та звітність в системі індивідуального обліку;

Бухгалтер з обліку необоротних активів:

- постійно вивчати та вивчати нові нормативно-методичні та довідкові документи з організації та бухгалтерського обліку, вносити пропозиції щодо їх впровадження в бізнес;

- складає «Акти приймання-передачі основних засобів»; «Акти введення в експлуатацію основних засобів»; «Акти списання основних засобів»;

- розрахунок щомісячної амортизації основних засобів; - відобразити витрати на утримання основних засобів господарським і капітальним способом;

- скласти журнал 4;

- підготовка відомостей про оборотні активи та відомості торгового обліку для головного бухгалтера;

- забезпечити готовність оброблених документів, реєстрів і звітів до зберігання в обумовлені терміни;

- відображення в бухгалтерському обліку змін основних засобів і нематеріальних активів, розрахунок амортизації, перерахунок середньорічної вартості основних засобів, індексація балансової вартості основних засобів.

Бухгалтери розраховують фінансові результати, реєструють доходи та витрати, визначають фінансові результати та розраховують податки на прибуток.

Бухгалтери ведуть облік розрахунків з покупцями та постачальниками, ведуть книги покупок і продажів, виписують податкові накладні, ведуть облік податкового кредиту та податкових зобов'язань.

Організація бухгалтерського обліку включає наступні аспекти: первинне спостереження та обробка вихідних документів; організація облікових реєстрів та ведення облікових реєстрів; узагальнення облікової інформації та звітності.

Загальні правила ведення бухгалтерського обліку встановлюються централізовано, але на підприємствах вони обумовлюються відповідно до умов діяльності, кваліфікації персоналу, технічної підтримки структурних підрозділів тощо, що вимагає формування облікової політики. Це інструмент, який поєднує державне регулювання з певною незалежністю бізнесу в питаннях бухгалтерського обліку.

Облікова політика — правова основа облікової роботи, яка відображає організацію бухгалтерського обліку та всі нормативні акти, особливо ті, які чітко не роз'яснені в офіційних документах. Облікова політика призначена служити джерелом обліково-економічної інформації для управління виробництвом, підготовки та подання завіреної фінансової звітності.

Розглянемо системи бухгалтерського обліку та облікову політику. Підприємства мають самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банку, мають фірмове найменування, фірмове, фірмове та інші печатки. ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» відповідальність за своїми зобов'язаннями всім власним майном.

ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» використовує традиційну систему обліку та звітності, здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає фінансову, податкову та статистичну звітність у відповідності з чинним законодавством України.

Процес організації бухгалтерського обліку ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» передбачає вибір, розстановку, встановлення зв'язку та уніфікацію

необхідних складових у часі та просторі. Це розуміння є основою для трактування бухгалтерської організації як цілеспрямованого об'єднання, що встановлює зв'язки та забезпечує виконання своєї місії через облік.

Бухгалтерський облік в основному організований для отримання користувачами необхідної інформації. Тому організація бухгалтерського обліку на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» вимагає постановки та виконання кола завдань. Завдання організації бухгалтерського обліку ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» визначаються, виходячи із завдань бухгалтерського обліку.

ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» виконання завдань організації бухгалтерського обліку із забезпечення своєчасного, повного, достовірного та безперервного відображення всіх господарських операцій, обробки інформаційних даних, складання бухгалтерських книг та бухгалтерської звітності відповідно. Від того, як організований бухгалтерський облік і як він виконує свої функції, багато в чому залежить рівень ефективності виконання завдань. З точки зору важливості постановки завдань і необхідності їх належного виконання, бухгалтерам ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» необхідно їх раціонально організовувати.

Основним документом, що регламентує організацію та ведення бухгалтерського обліку є Наказ про облікову політику.

Облікова політика - сукупність принципів, методів та процедур, які використовує компанія для підготовки та подання фінансової звітності. Дане визначення представлено в ст. 1 «Визначення термінів» Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також в Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства.

При формуванні облікової політики головний бухгалтер приймає методичні рішення щодо організації обліку основних засобів, амортизації нематеріальних активів, оцінки готової продукції, незавершеного виробництва. Метод облікової політики включає принципи та правила, стандарти розмежування основних фондів і малих і середніх підприємств,

розрахунок амортизації та зносу, обліковий відлік технічного обслуговування, оцінку запасів і готової продукції, період списання майбутніх витрат, визначення обсягу реалізації продукції, облік загальновиробничих витрат і розподілу та включення його у собівартість, формування статутного (пайового, збільшувального, резервного) капіталу, спеціальних фондів тощо.

Наказ (рішення) про облікову політику підприємства визначає порядок використання:

- вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- порядку обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- методів оцінки вибуття запасів;
- класу 9 та/або 8 Плану рахунків бухгалтерського обліку;
- методів амортизації необоротних активів;
- періодичності (періоду) зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;
- методу обчислення резерву сумнівних боргів;
- переліку створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;
- переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції ;
- переліку і складу змінних та постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;
- порогу суттєвості щодо окремих об'єктів обліку.

Бухгалтерський, облік витрат здійснюється відповідно до вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» на підставі принципу нарахувань та відповідності.

Облік витрат підприємств ведеться за допомогою рахунків 9 та 8 класу «Витрати діяльності», це забезпечує полегшене групування витрат за елементами з метою відображення у звітності

– Статті калькулювання виробничої собівартості продукції: паливо на технологічні потреби; сировина і матеріали; заробітна плата; електроенергія на технологічні потреби; загально виробничі витрати; відрахування на соціальні заходи; адміністративні витрати; виробнича собівартість; витрати на збут.

Калькулювання виробів за цими статтями здійснюється виключно для внутрішнього обліку та формування ціни. Обрахунок собівартості для зовнішньої звітності не включає до собівартості адміністративні витрати та витрати на збут, які згідно з П(С)БО 16 відносяться до витрат періоду.

До складу загальновиробничих витрат (враховуються на рахунку 91) включаються:

– заробітна плата органів управління цехів і відділень, обслуговуючого персоналу основних цехів та інших працівників загальновиробничого призначення підприємства;

– відрахування на соціальні заходи керівників цехів і господарських відділень, обслуговуючого персоналу основних цехів та іншого загальновиробничого персоналу підприємства;

– оплата відряджень персоналу в магазинах, відділах тощо;

- амортизація основних і нематеріальних активів загальновиробничого призначення;

– утримання, експлуатація та ремонт основних засобів та інших необоротних активів загальновиробничого призначення, витрати на страхування та операційну оренду;

– витрати на удосконалення техніко-виробничої організації (заробітна плата та відрахування на соціальні заходи працівників, які займаються удосконаленням техніко-виробничої організації, підвищенням

якості продукції, надійності виробничого процесу, довговічності та інших експлуатаційних характеристик);

- витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, постачання пари для виробничих процесів та інші витрати на утримання промислових підприємств;

- витрати на технічний контроль процесу виробництва та якості продукції;

- витрати на охорону праці, техніку безпеки й охорону навколишнього природного середовища;

- витрати на внутрішньозаводське переміщення вантажів;

- інші витрати;

- загальновиробничі витрати вважати постійними (майже постійними).

До складу адміністративних витрат (враховуються на рахунку 92) включаються:

- загальнокорпоративні витрати;

- витрати на відрядження органу управління;

- витрати на оплату праці організації управління підприємством;

- відрахування на соціальні заходи та медичне страхування для агентств корпоративного управління;

- витрати на утримання основних засобів, необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів загальногосподарського використання (оперативна оренда, страхування майна, амортизація, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охоронне обслуговування);

- винагорода за надання професійних послуг (юридичних, інформаційних, консультаційних, аудиторських, оцінка майна тощо), пов'язаних з організацією виробництва та управління підприємством;

– витрати на забезпечення підприємства зв'язком (пошта, телеграф, телефон, у тому числі мобільний тощо);

– податки, збори та інші обов'язкові платежі, що входять до складу винагород компанії;

– оплата банківських послуг;

– інші витрати на адміністративні цілі.

До складу витрат на збут (враховуються на рахунку 93) включаються:

– витрати на відрядження працівників, зайнятих реалізацією продукції та товарів підприємства;

– витрати на заробітну плату працівників, зайнятих реалізацією продукції та товарів підприємства;

– проводити соціальні заходи та медичне страхування працівників, займатися збутом продукції та товарів підприємства; – витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

– витрати на передпродажну підготовку продукції та товарів;

- витрати на утримання основних засобів, необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів для реалізації продукції та товарів підприємства;

– витрати на транспортування готової продукції та товарів, експедирування та страхування, агентування суден та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції та вантажів;

– витрати на обслуговування контейнера;

– інші витрати, пов'язані з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг.

До складу інших операційних витрат (враховуються на рахунку 941 включаються витрати; відповідно до номенклатури субрахунків рахунка 94.

2.2. Фінансовий облік витрат операційної діяльності на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття у фінансовій звітності визначає Положення(стандарт) бухгалтерського обліку 16 Витрати».

Нормами П(С)БО 16 суворо регламентуються умови визнання витрат .

Витрати визнаються в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності при виконанні таких умов: коли має місце зменшення майбутніх економічних вигод, пов'язаних з вибуттям активів або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства.

Це означає, що витрати визнаються одночасно з визнанням збільшення зобов'язань або із зменшенням активів (реалізація товарів); оцінку витрат може бути достовірно визначено.

Первинними документами, що підтверджують собівартість послуги, є документи, які підтверджують витрати щодо кожної статті калькуляції. На підприємстві використовуються такі документи:

- рахунки-фактури, платіжні доручення та виписки банку;
- акти, накладні, лімітно-забірні картки;
- розрахунково-платіжні відомості, квитанції;
- прибуткові та видаткові касові ордера;
- договори оренди, акти оцінки вартості орендованого майна;
- відомості нарахування зносу на основних засобів та НА;
- податкові накладні тощо.

Узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт та послуг ведеться на рахунку 90 «Собівартість реалізації продукції».

Типові господарські операції за рахунком 90 «Собівартість реалізації»

Зміст господарської операції		Дебет	Кредит	Сума (тис. грн)	підстава
1	Відображення собівартості реалізованих:				
2	Робіт та послуг допоміжних виробництв	90 «Собівартість реалізації»	23 «Виробництво»	20000	Журнал 5
3	Готової продукції	90 «Собівартість реалізації»	26 «Готова продукція»	20000	
4	Товарів	90 «Собівартість реалізації»	28 «Товари»	20000	
5	Включення до собівартості реалізованих продукції, робіт, послуг загально виробничих витрат	90 «Собівартість реалізації»	91 «Загальновиробничі витрати»	20000	
6	Списання собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт та послуг на фінансові результати	79 «Фінансові результати»	90 «Собівартість реалізації»	80000	

Крім прямих витрат на виробництво продукції (інжиніринг, послуги), фірми також несуть витрати, які не можна відразу віднести до певного виду виробництва. Зокрема, витрати на організацію та управління виробництвом стосуються не окремих видів, а кількох або всіх одночасно. Ці витрати обліковуються як загальновиробничі (загальноцехові) або адміністративні (загальнозаводські) залежно від того, чи належать ці витрати до окремих галузей чи до управління виробничою організацією всього підприємства.

Їхня загальна назва — непрямі витрати — зумовлена їх специфікою, вони розподіляються пропорційно кількості прямих витрат, включаються до собівартості основної виробленої продукції, тобто стягуються з прямих витрат. До загальновиробничих витрат належать витрати на утримання начальників цехів і господарського персоналу, витрати на охорону праці, втрати малоцінних швидкозношуваних предметів, втрати від зупинки роботи,

нестачі та псування сировини і матеріалів у межах природних втрат у процесі виробництва тощо. Складське зберігання майстерні, витрати на відрядження тощо. На підприємствах, управління виробництвом яких здійснюється на основі цехової структури, облік загально-виробничих витрат ведеться по окремих цехах. Вони включаються лише у собівартість підрозділу, який їх виконує. У фінансовому обліку такі витрати списуються на загальну собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) і не розподіляються за видами та назвами. Для обліку таких накладних витрат, а також витрат на утримання та експлуатацію машин і обладнання призначений рахунок 91 «Загально-виробничі витрати». Цей рахунок не застосовують підприємства торгівлі. За дебетом рахунка 91 відображають суму визнаних витрат, за кредитом – щомісячне списання на рахунки 23 та 90 за відповідним розподілом. Аналітичний облік ведуть за місцями виникнення, центрами відповідальності та статтями (видами) витрат. Типові господарські операції за рахунком 91 «Загально-виробничі витрати» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Типові господарські операції за рахунком 91 «Загально-виробничі витрати»

Зміст господарської операції		Дебет	Кредит	сума	Підстава
1	2	3	4	5	6
1	Нараховано амортизацію:	91 «Загально-виробничі витрати»	13 «Знос необоротних активів»	20000	Відомість нарахування амортизації
2	Списано на загально-виробничі витрати:				
3	Виробничі запаси	91 «Загально-виробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»	40000	Накладна вимога на відпуск матеріалів
4	МШП	91 «Загально-виробничі витрати»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	10000	Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів
5	Витрати за авансовими звітами	91 «Загально-виробничі витрати»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	10000	Авансовий звіт

1	2	3	4	5	6
6	Відображено роботи і послуги інших підприємств	91 «Загально-виробничі витрати»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	20000	Рахунок-фактура
7	Нараховано податки і платежі, що включаються у витрати виробництва	91 «Загально-виробничі витрати»	64 «Розрахунки за податками й платежами»	20000	Податкова накладна
8	Проведено відрахування на соціальні заходи	91 «Загально-виробничі витрати»	65 «Розрахунки за страхуванням»	20000	Розрахунково-платіжна відомість
9	Нараховано оплату праці	91 «Загально-виробничі витрати»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	100000	Розрахунково-платіжна відомість
10	Послуги дочірніх підприємств	91 «Загально-виробничі витрати»	68 «Розрахунки за іншими операціями»	2000	Акт приймання виконаних підрядних робіт
11	Списано нараховану оплату праці	91 «Загально-виробничі витрати»	81 «Витрати на оплату праці»	100000	Розрахунково-платіжна відомість
12	Списано відрахування на соціальні заходи	91 «Загально-виробничі витрати»	82 «Відрахування на соціальні заходи»	20000	Розрахунково-платіжна відомість
13	Списано амортизацію необоротних активів	91 «Загально-виробничі витрати»	83 «Амортизація»	2000	Розрахунок амортизації
14	Списано інші операційні витрати	91 «Загально-виробничі витрати»	84 «Інші операційні витрати»	2000	
15	Списано частину загально-виробничих витрат, що припадають на окремі види виробництва	23 «Виробництво»	91 «Загально-виробничі витрати»	140000	Розрахунок бухгалтера
16	Списано частину загально-виробничих витрат, що припадають на реалізовані роботи та послуги, а також відображено собівартість реалізованих робіт та послуг	90 «Собівартість реалізації»	91 «Загально-виробничі витрати»	100000	Розрахунок бухгалтера

На підприємствах промисловості, сільського господарства та будівництва для обліку витрат на утримання, експлуатацію та ремонту машин і обладнання й засобів внутрівиробничого транспорту в складі синтетичного рахунка 91 “Загально-виробничі витрати” потрібно відкрити

субрахунок “Витрати на утримання та експлуатацію машин і обладнання”. На цю тему списуються витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання та підйомно-транспортного обладнання промислових підприємств. Що стосується витрат на утримання виробництва (цехів) транспорту, то до тих пір, поки вони є незначними у структурі собівартості продукції, вони відобразатимуться на цьому рахунку. В інших випадках такі витрати обліковують на рахунку 23 “Виробництво”. Рахунок, на якому сільськогосподарські підприємства обліковують витрати на утримання та експлуатацію тракторів, тракторних причепів, причіпних і навісних сільськогосподарських машин і знарядь, що використовуються для обробки ґрунту, посіву та збирання зернових, картоплі, цукрових буряків та інших самохідних засобів. комбайни Машини і верстати, гаражі, майданчики для зберігання обладнання, машинні приміщення та інші основні фонди, пов'язані з експлуатацією і обслуговуванням обладнання.

За дебетом рахунка 92 “Адміністративні витрати” відображають суму визнаних адміністративних витрат, за кредитом – списання на рахунок 79 “Фінансові результати”. Загальногосподарські витрати, включаючи, зокрема, утримання адміністративно-управлінського персоналу, витрати на відрядження, витрати на ремонт основних засобів, інших значних необоротних активів загальногосподарського призначення (оренда, амортизація, ремонт, комунальні послуги), витрати на охорону, юридичні, аудит, послуги з перевезення, пошти і телеграфу, канцелярські витрати, податки, збори (обов'язковий платіж) тощо. У фінансовому обліку загальногосподарські витрати не розподіляють, а списують загальною сумою на рахунок 79 “Фінансові результати”. Загальногосподарські витрати в управлінському обліку можуть включатися до собівартості продукції основного виробництва (у тому числі товарів народного споживання з відходів), а також до собівартості продукції допоміжного виробництва (машинобудування, послуг). Для збуту, інфраструктури або непромислових

ферм прийнято метод бухгалтерського обліку, тобто не готуються відповідні рахунки. Загальні економічні витрати не включаються у вартість міжмагазинних замовлень і відхилених продуктів. Типові операції за рахунком 92 «Адміністративні витрати» (табл. 2.3.)

Таблиця 2.3

Типові господарські операції за рахунком 92 «Адміністративні витрати»

Зміст господарської операції		Дебет	Кредит	Сума	Підстава
1	2	3	4	5	6
1	Нараховано амортизацію	92 «Адміністративні витрати»	13 «Знос необоротних активів»	20000	Розрахунок амортизації
2	Списано на адміністративні витрати				
3	Виробничі запаси	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»	40000	Накладна-вимога на відпуск матеріалів
4	МШП	92 «Адміністративні витрати»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	20000	акт на списання МШП
5	Готова продукція	92 «Адміністративні витрати»	26 «Готова продукція»	20000	Лімітно-забірна картка
6	Товари	92 «Адміністративні витрати»	28 «Товари»	20000	Лімітно-забірна картка
7	Витрати за авансовими звітами	92 «Адміністративні витрати»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	20000	Авансовий звіт
8	Витрати майбутніх періодів	92 «Адміністративні витрати»	29 «Витрати майбутніх періодів»	100000	
9	Проведено відрахування у резерв відпусток загальнопромислового характеру	92 «Адміністративні витрати»	47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»	2000	
10	Проведено відрахування на соціальні заходи	92 «Адміністративні витрати»	65 «Розрахунки за страхуванням»	100000	Розрахунково-платіжна відомість
11	Нараховано оплату праці	92 «Адміністративні витрати»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	20000	Розрахунково-платіжна відомість

1	2	3	4	5	6
12	Послуги дочірніх підприємств	92 «Адміністративні витрати»	68 «Розрахунки за іншими операціями»	2000	Акт приймання виконаних підрядних робіт
13	Списано витрачені ТМЦ на загально виробничі потреби	92 «Адміністративні витрати»	80 «Матеріальні витрати»	2000	
14	Списано нараховану оплату праці	92 «Адміністративні витрати»	81 «Витрати на оплату праці»	2000	Розрахунково-платіжна відомість
15	Списано відрахування на соціальні заходи	92 «Адміністративні витрати»	82 «Відрахування на соціальні заходи»	8000	Розрахунково-платіжна відомість
16	Списано амортизацію необоротних активів	92 «Адміністративні витрати»	83 «Амортизація»	14000	Розрахунок амортизації
17	Списано інші операційні витрати	92 «Адміністративні витрати»	84 «Інші операційні витрати»	4000	Розрахунок бухгалтера
18	Списано адміністративні витрати за рахунок фінансових результатів	79 «Фінансові результати»	92 «Адміністративні витрати»	70000	Розрахунок бухгалтера

У складі витрат обігу відображаються трудові та матеріальні витрати підприємств торгівлі та постачання на організацію товарообороту від виробників до споживачів. Їх обліковують на рахунку 93 «Витрати на збут». Поряд із витратами обігу на цих підприємствах можуть бути наявними витрати виробництва, облік яких здійснюють на рахунку 23 «Виробництво». Собівартість реалізованої продукції включає, зокрема, витрати на пакувальні матеріали, витрати на транспортування продукції, вартість товарів за умовами договору, витрати на маркетинг і рекламу, включаючи витрати на відрядження працівників відділу збуту, витрати на оплату праці та комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту компанії, амортизація основних засобів, ремонт і технічне обслуговування, інші значні необоротні активи, для забезпечення реалізації продукції, товарів, робіт і послуг, витрат на гарантійний ремонт, страхування при доставці товарів тощо. За дебетом рахунку відображається підтверджена сума витрат на збут, а за кредитом – рахунок 79 «Фінансовий результат». Типові господарські операції за рахункам 93 «Витрати на збут» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Типові господарські операції за рахунком 93 «Витрати на збут»

Зміст господарської операції		Дебет	Кредит	сума	Підстава
1	Нараховано амортизацію	93 «Витрати на збут»	13 «Знос необоротних активів»	20000	Розрахунок амортизації ОЗ
2	Виробничі запаси	93 «Витрати на збут»		40000	Накладна-вимога на відпуск матеріалів
3	МШП	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»	10000	акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів
4	Готова продукція	93 «Витрати на збут»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	10000	Лімітно-забірна картка
5	Товари	93 «Витрати на збут»	28 «Товари»	20000	Лімітно-забірна картка
6	Витрати за авансовими звітами	93 «Витрати на збут»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	20000	Авансовий звіт
7	Відображено роботи і послуги інших підприємств	93 «Витрати на збут»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	100000	Акт приймання виконаних підрядних робіт
8	Нараховано податки і платежі, що включаються у витрати виробництва	93 «Витрати на збут»	64 «Розрахунки за податками й платежами»	2000	Податкова накладна
9	Проведено відрахування на соціальні заходи	93 «Витрати на збут»	65 «Розрахунки за страхуванням»	100000	Розрахунково-платіжна відомість
10	Нараховано оплату праці	93 «Витрати на збут»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	20000	Розрахунково-платіжна відомість
11	Послуги дочірніх підприємств	93 «Витрати на збут»	68 «Розрахунки за іншими операціями»	2000	Акт приймання виконаних підрядних робіт
12	Списано витрачені ТМЦ на загальновиробничі потреби	93 «Витрати на збут»	80 «Матеріальні витрати»	2000	
13	Списано нараховану оплату праці	93 «Витрати на збут»	81 «Витрати на оплату праці»	2000	Розрахунково-платіжна відомість
14	Списано відрахування на соціальні заходи	93 «Витрати на збут»	82 «Відрахування на соціальні заходи»	8000	Розрахунково-платіжна відомість
15	Списано амортизацію необоротних активів	93 «Витрати на збут»	83 «Амортизація»	14000	Розрахунок амортизації
16	Списано інші операційні витрати	93 «Витрати на збут»	84 «Інші операційні витрати»	70000	Розрахунок бухгалтера
17	Списано адміністративні витрати за рахунок фінансових результатів	79 «Фінансові результати»	93 «Витрати на збут»	14000	Розрахунок бухгалтера

Для обліку витрат операційної діяльності підприємства, крім витрат, що відображають на рахунках 90 “Собівартість реалізації”, 91 “Загальновиробничі витрати”, 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут” призначений рахунок 94 “Інші витрати операційної діяльності”. За дебетом рахунка відображають суму визнаних витрат, за кредитом – списання на рах. 79 “Фінансові результати”. Типові операції за рах. 94 «Інші витрати операційної діяльності» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Типові операції за рахунком 94 «Інші витрати операційної діяльності»

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума	Підстава	
1	2	3	4	5	
1	Відображено нестачу:		20000		
2	Основних засобів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	10 «Основні засоби»	2000	Інвентаризація
3	Інших необоротних матеріальних активів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	11 «Інші необоротні матеріальні активи»	10000	Інвентаризація
4	Нематеріальних активів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	12 «Нематеріальні активи»	10000	Інвентаризація
5	Знос основних засобів об’єктів невиробничої сфери	94 «Інші витрати операційної діяльності»	13 «Знос необоротних активів»	20000	Розрахунок амортизації
6	Знецінення або нестача :		20000		
7	Виробничих запасів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»	20000	Інвентаризація
8	МШП	94 «Інші витрати операційної діяльності»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	100000	Інвентаризація
9	Забракованих виробів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	24 «Брак у виробництві»	2000	Інвентаризація
10	Напівфабрикатів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	25 «Напівфабрикати»	100000	Інвентаризація
11	Готової продукції	94 «Інші витрати операційної діяльності»	26 «Готова продукція»	20000	Інвентаризація
12	Товарів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	28 «Товари»	2000	Інвентаризація

1	2	3	4	5	6
13	Нестача готівки	94 «Інші витрати операційної діяльності»	30 «Готівка»	2000	Інвентаризація
14	Списання собівартості іноземної валюти або сплата пені, штрафів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	31 «Рахунки в банках»	2000	
15	Списання короткострокових векселів одержаних	94 «Інші витрати операційної діяльності»	34 "Короткострокові векселі одержані"	8000	
16	Визнано пеню, штрафи, неустойки покупців чи замовників	94 «Інші витрати операційної діяльності»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	14000	
17	Створено резерв сумнівних боргів	94 «Інші витрати операційної діяльності»	38 «Резерв сумнівних боргів»	4000	
18	Списано на поточні витрати частину витрат майбутнього періоду	94 «Інші витрати операційної діяльності»	39 «Витрати майбутніх періодів»	70000	Розрахунок бухгалтера
19	Списано інші витрати операційної діяльності за рахунок фінансових результатів	79 «Фінансові результати»	94 «Інші витрати операційної діяльності»	140000	Розрахунок бухгалтера

Журнал 5 або 5А та звіт 5.1 для обліку руху запасів використовуються для обліку витрат на діяльність і відображення коефіцієнтів оборотності кредиту для таких рахунків, як облік запасів, розрахунки заробітної плати, відрахування на соціальні події тощо. Зміст і порядок заповнення розділів першого та другого двох випусків бюлетеня такі ж, як «Витрати з податку на прибуток, витрати на фінансову та інвестиційну діяльність та інші витрати» та розділ четвертий «Дані аналізу № 28» товари». Розділ I Журналу 5 та Журналу 5 А заповнюється після складання розділів II та III (або III А) цих журналів, окремих відомостей зі складених Журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7 (з III Б Журналу 5 А).

Дані граф 3-16 графи 5 рядка 9 "Усього за частиною III" переносяться до головної книги. У підсумкових рядках у графах 3-16 і 18-23 (з журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7) наводяться операційні та надзвичайні витрати, у колонці 25 такі дані збираються для звітності з початку року.

У графі 2 частини III у рядках 1.1-1.6 підприємство зазначає об'єкт витрат (вид, товарна група, послуга, що в основному виробляється, об'єкт

будівництва, допоміжне (допоміжне) виробництво). У графах 3 і 4 цього розділу та розділах III А і III Б підприємство може наводити витрату виробничих запасів за сумою їх облікової вартості та сумою віднесених транспортно-заготівельних витрат.

Дані підсумкового рядку 9 розділу III А за графами 16-21 також заносяться до Головної книги. У графі 21 розділу III Б накопичуються дані за складовими елементів витрат за період з початку звітнього року, включаючи звітний (поточний) місяць. У графі 23 розділу III А накопичуються дані про складові витрат діяльності (рахунки, субрахунки, статті) за період з початку звітнього року.

2.3. Відображення у фінансовій звітності інформації щодо витрат операційної діяльності підприємства

Витрати операційної діяльності відображаються у формі 2 «Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Більш детально характеристику в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Відображення операційних витрат у фінансовій звітності

Рядок звітності	Найменування показника витрат	Застосовувані субрахунки другого порядку	
		При використанні класу 8	При використанні класу 9
2050	Собівартість реалізованої продукції	80 "Матеріальні витрати" (субрахунки 801- 809)	90 "Собівартість реалізації" (субрахунки 901-903)
		81 "Витрати на оплату праці" (субрахунки 811 – 816)	91 "Загальновиробничі витрати" (субрахунки за видами витрат)
2130	Адміністративні витрати	82 "Відрахування на соціальні заходи" (субрахунки 821- 824)	92 "Адміністративні витрати"
2150	Витрати на збут	83 "Амортизація" (субрахунки 831- 833)	93 "Витрати на збут"
2180	Інші операційні витрати	84 "Інші операційні витрати" (субрахунки за видами витрат)	94 "Інші операційні витрати"

Ми знаємо, що в бухгалтерському обліку використовуються принципи нарахування та відповідності доходів і витрат (і всіх без винятку) згідно зі ст. Розділ 4 Закону про бухоблік. У податковому обліку цей принцип

поширюється лише на собівартість товарів, продукції, виконаних робіт і наданих послуг (ст. 138.4 ПКУ).

Отже, собівартість товарів, продукції, робіт і послуг відображається у складі собівартості лише тоді, коли вони реалізовані – або в бухгалтерському та податковому обліку, або у фінансовій та податковій звітності.

У фінансовій звітності за формами, передбаченими НП(С)БО 1, собівартість реалізованих товарів, продукції, робіт та послуг відображається у звіті про фінансові результати у рядку 2050 (Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) одночасно з відображенням чистого доходу від їх реалізації. Крім цього, згідно з п. 3.37 Рекомендацій №433, у розділі III звіту про фінансові результати наводять відповідні елементи операційних витрат за звітний період. При заповненні цього розділу використовують дані аналітичного обліку операційних витрат за елементами або дані синтетичного обліку на рахунках восьмого класу.

До цього розділу не включають собівартість продукції, що вироблена та спожита самим підприємством, а також собівартість реалізованих товарів та запасів (проведення Д-т 90, 943 К-т 28, 26, 27, 20, 22).

Тому в цьому розділі відображаються лише фактично понесені у звітному періоді витрати, пов'язані з виробництвом продукції, інжинірингом і послугами, а також витрати на управління, витрати на збут та інші операційні витрати. Це темпи оборотності за дебетами рахунків 23, 92, 93 і 94 в часткових елементах, а оборотність за дебетами рахунків 23 розраховується тільки в розділі, що відповідає собівартості реалізованої продукції за звітний період. Якщо підприємство одночасно веде облік витрат суб'єктів категорії 9 і категорії 8, можна використовувати дані суб'єктів категорії 8, враховуючи, що собівартість продукції (Д-т 23 К-т 80 - 84) представлена в частині, що належить до товару, реалізованого протягом звітного періоду.

Зі статистичних звітів певну інформацію про витрати можна отримати зі звітів про витрати, в яких відображено витрати на виробництво продукції

за статтями обліку витрат поточного року та минулих років, і ці підприємства заповнюють звіт про оплату праці №1-ПВ (установи, організації) незалежно від часу заборгованості Довгі та короткі працівники не отримували зарплату вчасно.

Звіт про витрати на виробництво є результатом облікового запису системи калькуляції WIP такою ж мірою, як звіт про вартість замовлення є результатом облікового запису системи без замовлення. Однак це принципово різні файли, оскільки за допомогою методу постобробки звіти складаються для нарахувань за певний період часу, а не нарахувань, пов'язаних із конкретним замовленням. Природно, звіт повинен складатися не тільки по підприємству в цілому, але і за елементами витрат. Наслідком цього додаткового фактора є те, що звітність про витрати за допомогою методів постобробки, як правило, є більш повною та детальною.

Звіт не лише підсумовує елементи витрат для кожного цеху, але також використовується для розподілу накладних витрат між цехами чи операціями, а також для перенесення витрат з одного цеху в інший у послідовному порядку від процесу до готового продукту. Звіт про виробничу собівартість можна використовувати як як плановий звіт щодо виробництва окремих виробів, так і як зведення фактично понесених витрат. Слід зазначити, що організації, які виробляють різноманітну продукцію, можуть вносити зміни до цього звіту. Звіти про витрати на виробництво складаються з даних про матеріали, робочу силу та накладні витрати, зібраних за певний період, що забезпечує такий самий ступінь контролю, як і звіти про витрати на замовлення за винятками. система замовлення. Період, який охоплює звіт, залежить від потреб окремого підприємства та визначається керівництвом. Природно, чим більше буде складено протоколів, тим ефективнішими будуть процедури контролю. Однак праця і час, витрачені на складання такого звіту, необхідно співвідносити з ефектом від прийнятих на його основі управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» ЗА 2020-2021 РОКИ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки

Проведення економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства покликане оцінити здійсненні господарські операції з точки зору їх впливу на тенденції зміни величини господарських засобів, джерел їх утворення, доходів, витрат та фінансових результатів щодо надання інформації про ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, рентабельність тощо. Специфічність економічного аналізу полягає в тому, що економічна інформація про роботу підприємства систематизується та узагальнюється в ході застосування аналітичних процедур та подається у форматі відносних показників, їх відхилень від нормативних значень, визначення впливу факторів (у т. ч. у числовому вираженні). Такий стан речей дозволяє використати релевантну інформацію економічними суб'єктами при прийнятті управлінських рішень.

За останні роки функціонування підприємство активно розвивається, про що свідчать економічні показники діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр. (табл. 3.1.).

Аналізуючи дані за три роки, ми бачимо, що чистий дохід від реалізації комбікормової продукції на підприємстві ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» збільшилась в 2020 році на 16425 тис. грн. і в 2021 році – на 57509 тис. грн. Це пов'язано як з збільшенням обсягів виробництва, так й з підвищенням цін на комбікормову продукцію. Позитивний вплив на зростання виручки від реалізації здійснили укладені угоди з оптовими покупцями продукції.

Таблиця 3.1.

**Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності
ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр.**

Показники	Одиниці виміру	Роки		Абсолютне відхилення	Темп зміни, %
		2020	2021		
Чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	тис. грн.	129551	187060	57509	144,39
Середньооблікова чисельність працівників	осіб	364	356	-8	96,97
Фонд оплати праці працівників	тис. грн.	60800	70570	9770	116,07
Продуктивність праці працівника	тис. грн./особу	355,91	525,45	169,54	147,64
Середньомісячна оплата праці	грн./особу	13919,41	16519,19	2599,78	118,68
Середньорічна вартість основних засобів (по залишковій вартості)	тис. грн.	39716	41263	1547	103,90
Віддача основних засобів	грн./грн.	3,26	4,53	1,27	138,98
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів		3,23	2,13	-1,09	66,09
Середньорічна вартість активів	тис. грн.	83807,5	112478,5	28671	134,21
Власний капітал	тис. грн.	59420	70774	11354	119,11
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	105446	148582	43136	140,91
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	92,20	92,04	-0,16	99,83
Валовий прибуток	тис. грн.	24105	38478	14643	137,61
Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	10288	30935	20647	В 3 рази
Чистий фінансовий результат	тис. грн.	6799	6846	47	100,69
Рентабельність продукції	%	6,45	4,61	-1,84	X
Рентабельність власного капіталу	%	11,44	9,67	-1,77	X
Рентабельність активів	%	13,09	21,14	8,05	X

Позитивним явищем протягом досліджуваного періоду є зростання прибутку від операційної діяльності, чистого фінансового результату (прибутку). Це призвело до покращення показників, котрі характеризують ефективність діяльності: зниження витрат на 1 грн. реалізованої продукції;

зростання рентабельності продукції, рентабельності власного капіталу та рентабельності активів.

Вартість основних засобів кожного року зростає, що демонструє поповнення ОВФ. Протягом 2019-2021 рр. спостерігалася позитивна тенденція до збільшення фондів ОВФ, цей показник є одним з основних показників ефективності використання основних засобів та характеризує величину обсягу комбікормової продукції в розрахунку на 1 грн. обсягу основних фондів. За 2021 рік загалом по підприємству він збільшився майже на 39%.

Проаналізувавши фонд оплати праці на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», можна дійти до висновку, що протягом 2019-2021 рр. він збільшився на 19900 тис. грн. Середньомісячна заробітна плата одного працівника за аналізований період зросла на 30%. На збільшення фонду оплати праці вплинуло збільшення середньомісячної заробітної плати, яка протягом досліджуемого періоду зросла майже в 1,5 рази та становила в 2021 році 16,5 тис. грн.

Продуктивність праці протягом 2020-2021 рр. збільшувалась кожного року, що позитивно характеризує використання трудового потенціалу на підприємстві.

Аналіз основних техніко-економічних показників, наведених в таблиці свідчать про середній рівень ефективності комбікормового виробництва, але простежується тенденція до покращення виробничо-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю науково-виробничого підприємства «ОЛІМПЕКС» у 2021 році.

3.2 Аналіз фінансових результатів та фінансового стану ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки

При реалізації виробленої продукції, промислове підприємство відшкодовує собівартість продукції та інші власні витрати і одержує грошові накопичення у вигляді прибутку. Тому прибуток є узагальнюючим якісним показником ефективності господарювання.

Основні завдання аналізу фінансових результатів:

1. Вивчення аналітичних методів для показників фінансової ефективності та прибутковості.
2. Визначити фактори, що впливають на фінансову результативність і показники рентабельності, та вивчити методику розрахунку їх впливу.
3. Розрахувати можливі резерви збільшення прибутку та рентабельності.
4. Вивчення методу аналізу розподілу прибутку та його впливу на фінансовий стан.

Аналіз виробничо-господарської діяльності, ефективності та фінансових результатів цієї діяльності, а також аналіз фінансового та майнового стану промислових підприємств можливий лише за наявності вихідних даних для впровадження. У свою чергу, вихідні дані можна отримати лише з даних бухгалтерського обліку. Крім того, він не просто інсценований, він заснований на реальних подіях.

Фінансово-економічний аналіз зосереджується на оцінці фінансового стану, фінансової діяльності та ефективності бізнесу. Він може оцінити результати та ефективність діяльності підприємства, поточну фінансову ситуацію, спрогнозувати розвиток фінансово-економічних показників у найближчому майбутньому, оцінити динаміку фінансових показників за певний період часу та фактори, що викликають відповідні зміни; оцінка існуючих фінансових умов для здійснення організаційної трансформації

Обмеження, визначення та оцінка можливих джерел фінансування заходів з реструктуризації та можливих ефектів від їх впровадження.

Основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку, розмір якого та позитивна динаміка відображає ефективність роботи. Саме тому важливим є аналіз фінансових результатів підприємства. Проаналізуємо динаміку показників фінансових результатів ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки.

За досліджуваний період валовий прибуток має позитивну тенденцію, у 2021 році становить 38478 тис. грн, що майже на 60% більше попереднього року. Значний приріст мають інші операційні доходи (в 35 разів) та інші операційні витрати (в 32 рази).

Адміністративні витрати, в порівнянні з 2019 роком у 2021 році зросли на 46.43%. Також збільшилися витрати на збут (майже в 4 рази), що пов'язано з зростанням вартості логістичних витрат та збільшенням інших маркетингових витрат. Керівництву підприємству необхідно звернути увагу на зростання витрат та оптимізувати їх.

Окремо варто відзначити, що прибуток до оподаткування у 2021 році в порівнянні з 2019 роком зріс майже у два рази, що є позитивною тенденцією для підприємства. Кінцевим результатом діяльності підприємства є чистий прибуток у розмірі 6846 тис. грн.

Проаналізуємо показники фінансового стану ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 роки .

Фінансовий стан підприємства (ФСП) – це сукупність показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів – і проявляється в платоспроможності об'єднання (підприємства), внаслідок відповідності фактичного кругообігу коштів на всіх його етапах розрахунковим показникам.

Основні завдання аналізу фінансового стану об'єднання і підприємства:

1) з'ясування забезпеченості фінансовими ресурсами та перевірка їх цільового використання;

2) пошуки резервів і можливостей найбільш економного та раціонального використання фінансових ресурсів, обмеження й ліквідація позапланового перерозподілу оборотних коштів і прискорення їх оборотності;

3) розробка заходів для мобілізації фінансових ресурсів і усунення причин недоліків у роботі.

Ліквідність - здатність підприємства перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань.

Ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активу.

Ліквідність розглядають в двох напрямках: як час, необхідний для продажу активу; як суму, одержану від продажу активу.

Основна ознака ліквідності — формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Чим більше це перевищення, тим сприятливішим є фінансовий стан підприємства з позиції ліквідності.

Таблиця 3.2.

Аналіз показників ліквідності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 роки

Показник	Нормативне значення	Роки		
		2019	2020	2021
Показники ліквідності підприємства				
Коефіцієнт покриття	> 1	1,63	1,40	1,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,86	0,61	1,12
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0 зростання	0,12	0,13	0,09
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	> 0 зростання	15446	11538	22960
Коефіцієнт покриття запасів	>1 зростання	1,36	1,17	3,39

Під **фінансовою стійкістю** підприємства розуміють його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими засобами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів.

Основним завданням аналізу фінансової стійкості є визначення здатності підприємства протистояти негативному впливу різноманітних факторів (зовнішніх, внутрішніх і непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан. За результатами аналізу фінансової стійкості підприємства мають бути зроблені висновки про його здатність здійснювати господарську діяльність, бути прибутковою за умов економічної самостійності та можливості збереження цього підприємницького статусу.

Таблиця 3.3.

Аналіз показників фінансової стійкості та незалежності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 роки

Показники фінансової стійкості підприємства				
Показник	Нормативне значення	Роки		
		2019	2020	2021
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5	0,675	0,756	0,484
Коефіцієнт фінансування	< 1 зменшення	0,675	0,756	0,484
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	> 0,1	0,36	0,33	0,22
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0 зростання	0,28	0,22	0,27
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2 зменшення	1,48	1,32	2,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	< 0,5	0,32	0,33	0,52
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	зменшення	0,24	0,37	13,03
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	зменшення	0,50	0,50	1,07
Показник фінансового левериджу	< 0,25 зменшення	0,50	0,50	1,07

Ще одним напрямком вивчення фінансового стану підприємства є дослідження показників ділової активності або оборотності. Фінансовий стан підприємства суттєво залежить від швидкості кругообігу засобів виробництва. Прискорення оборотності дозволяє збільшити обсяги виготовленої та реалізованої продукції та відображає підвищення економічного потенціалу підприємства (оскільки дозволяє вивільнити частину оборотних засобів для власних потреб); сповільнення оборотності – потребує додаткового вкладення засобів та може спричинити погіршення фінансового стану підприємства.

Ділова активність проявляється в динамічності розвитку підприємства, швидкості обороту засобів підприємства.

Таблиця 3.4.

Аналіз показників ділової активності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 роки

Показники ділової активності підприємства				
Показник	Нормативне значення	Роки		
		2019	2020	2021
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	x	3,23	2,13
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	x	4,53	2,89
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	x	8,10	2,85
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	x	44,45	126,50
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення	x	79,44	124,52
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення	x	5,73	12,06
Коефіцієнт оборотності основних засобів	збільшення	x	3,26	4,53
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	x	2,18	2,64

Аналізуючи отримані результати можна зробити висновок, що підприємство ефективно використовує свої власні оборотні кошти, на це вказує показники ліквідності, котрі відповідають нормативним значенням. Коефіцієнт покриття мав тенденцію до зниження за досліджуваний період,

але залишається в межах нормативного значення, що вказує про здатність суб'єкта господарювання відповідати за свої поточні зобов'язання за рахунок власних оборотних активів. Значення показника коефіцієнту швидкої ліквідності відображає позитивну динаміку, що підтверджує здатність своєчасно погасити за допомогою високоліквідних активів свої короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності також відповідає нормативному значенню, хоч і має низьке значення. Але мало ймовірно, щоб одночасно усі кредитори пред'явили свої вимоги, тобто у підприємства буде можливість негайно погасити свої борги.

Аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності показав, що ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» має високу платоспроможність. Але не усі аналізовані показники відповідають нормативному значенню або відображають негативну тенденцію, що відображає зменшення фінансової стійкості та можливість втрати платоспроможності. Коефіцієнт фінансової автономії має негативну тенденцію у 2021 році та знаходиться на межі нормативного значення. Зниження значення показника фінансової автономії сигналізує про зниження стійкості підприємства в середньостроковій перспективі. Коефіцієнт маневреності власного капіталу демонструє ступінь мобільності власного капіталу підприємства, проте даний коефіцієнт має низьке значення (0,22-0,28).

Негативна динаміка окремих показників говорить про недостатню фінансову стійкість у довгостроковій перспективі, проте може пояснюватися активною діяльністю підприємства. В цілому, загальний фінансовий стан та платоспроможність ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» відповідає усім нормативним значенням та підприємство спроможне відповідати за власні коротко- та довгострокові зобов'язання та має фінансову стійкість як у коротко- так й у довгостроковій перспективі. Проте, підприємству необхідно не тільки підтримувати існуючий рівень стійкості, але й приділяти увагу щодо покращення фінансового стану та платоспроможності.

Аналіз ділової активності підприємства підтвердило, що в цілому ситуація на підприємстві позитивна, але значна кількість показників за досліджуваний період мають негативну тенденцію. Так, збільшилися строки погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Проте, підприємство ефективно використовує власний капітал, що відображає зростання значення коефіцієнту оборотності власного капіталу. Позитивну динаміку відображають коефіцієнти оборотності основних та матеріальних запасів, що свідчить про зменшення обсягів неліквідних статей оборотних активів та сприяє покращенню структури оборотних активів підприємства в цілому та позитивно впливає на рівень його фінансової стійкості.

Вивчення роботи підприємства також передбачає дослідження показників рентабельності. Підрахуємо показники рентабельності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019 – 2021 роки (табл. 3.5.).

Таблиця 3.5

**Динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»
за 2019-2021 рр.**

Показник	Нормативне значення	Роки		
		2019	2020	2021
Коефіцієнт рентабельності активів	> 0 збільшення	8,39	13,09	21,14
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 0 збільшення	7,11	11,44	9,67
Коефіцієнт рентабельності діяльності	> 0 збільшення	3,33	5,25	3,66
Коефіцієнт рентабельності продукції	> 0 збільшення	3,97	6,45	4,61

Проведений аналіз показників рентабельності виявив певні недоліки щодо діяльності підприємства через негативну динаміку окремих показників за досліджуваний період з 2019-2021 роки. Рентабельність діяльності у 2021 році знизилася на 1,59 відсоткових пункти в порівнянні з попереднім роком, це вказує на те, що підприємство отримує менше прибутку від кожної гривні проданої продукції через зростання операційних витрат, котрі впливають на формування собівартості продукції. Рентабельність продукції також

знизилася до 4,61% у 2021 році, така динаміка також пояснюється зростанням операційних витрат. Рентабельність власного капіталу у 2021 році знизилася в порівнянні з 2020 роком, проте зросла у порівнянні з 2019 роком. Рентабельності активів відображає позитивну тенденцію до зростання, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Загалом здійснювана господарська діяльність підприємства є ефективною, проте необхідно звернути увагу на зниження та/або оптимізацією витрат та знаходити шляхи збільшення прибутковості.

Отже, здійснивши аналіз основних техніко-економічних показників можемо сказати, що підприємство здійснює достатньо ефективну роботу протягом аналізованого періоду.

Отже, сильними сторонами ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» є те, що підприємство відноситься до групи компаній UKRLANDFARMING PLC, які відноситься до групи лідерів комбікормової промисловості України та є членом в основних об'єднаннях виробників комбікормової продукції. Крім того, динамічне зростання обсягів виробництва комбікормової продукції; висока якість комбікормової продукції; великий досвід роботи і хороша репутація у замовників комбікормової продукції; модернізація та оновлення обладнання; наявність інноваційних можливостей виробництва комбікормової продукції; гнучка цінова політика комбікормової продукції; забезпечення гарантій необхідних комплексних поставок комбікормової продукції; власні новітні розробки та технічні рішення виробництва комбікормової продукції – є сильними сторонами підприємства.

3.3 Методологічні та практичні основи аналізу витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» » за 2020-2021 роки

Економія витрат на виробництво є однією з основних визначальних умов накопичення грошей і зростання прибутку. Джерелом зниження

собівартості продукції є економія живої та уречевленої праці за рахунок раціонального та економного використання різноманітних ресурсів, дотримання жорстких економічних систем у всіх підрозділах підприємства, формування антизатратного механізму управління.

Метою аналізу собівартості продукції є визначення можливості раціонального використання виробничих ресурсів, інформаційне забезпечення та комплексна оцінка досягнутих результатів щодо оптимізації витрат і прийняття управлінських рішень.

Основні задачі аналізу:

1. Оцінка обґрунтованості і напруженості планових показників.
2. Визначення динаміки показників собівартості одиниці виробу і витрат на 1 гривню продукції.
3. Оцінка виконання планових показників собівартості.
4. Визначення абсолютних відхилень та їх причин, фактичних витрат від планових.
5. Визначення факторів впливу на показники собівартості продукції та резервів подальшого зниження собівартості і витрат.

Об'єктом витрат є продукція, роботи та послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом витрат.

Виходячи з перерахованих показників практикою сформовані такі ***основні напрямки*** аналізу собівартості продукції:

- аналіз собівартості продукції за економічними елементами та калькуляційними статтями;
- аналіз витрат на 1 гривню виробленої та реалізованої продукції;
- аналіз собівартості окремих видів продукції;
- зведений підрахунок резервів зниження собівартості продукції на підприємстві.

На сучасному етапі переходу до ринкової економіки значно розширено права підприємств у сфері діяльності. Тому державні підприємства сьогодні не мають показників собівартості продукції для прямого планування. Тому для покращення фінансового становища економічні служби підприємств мають дуже ретельно вивчати власні витрати на виробництво та постійно шукати резерви зниження собівартості.

Джерела інформації, що використовуються при проведенні аналізу витрат на виробництво, наведена в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6.

Інформаційна база для аналізу витрат на виробництво

№	Група	Джерела інформації
1	2	3
1	Первинні документи	акти виконаних робіт, наряди, таблиці обліку використання робочою часу та розрахунку оплати праці, документи відрядження, авансові звіти, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, накладні, акти на списання палива, енергії, акти-вимоги на внутрішні переміщення матеріалів, акти-вимоги, ліміт но-забірні картки, матеріальні звіти, рахунки тощо
2	Рахунки бухгалтерського обліку	90 - Собівартість реалізації 91 - Загальновиробничі витрати 92 - Адміністративні витрати 93 - Витрати на збут 94 - Інші витрати операційної діяльності 23 - Виробництво 80 - Матеріальні витрати 81 - Витрати на оплату праці 82 - Відрахування на соціальні заходи 83- Амортизація 84 -Інші операційні витрати
3	Облікові реєстри	Журнал 5, 5А
4	Фінансова звітність	Форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), Форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід), Форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності»
5	Інші джерела	Норми і технічні умови витрат ресурсів, дані з відхиленнями від стандартів, розрахунки, матеріали обстежень, перевірок, спостережень, нарад, проектно-технічна документація, кошториси продукції, результати попередніх аналітичних досліджень тощо.

Одним із етапів аналізу витрат на виробництво є оцінка їх структури за наступними напрямками:

- аналіз витрат за економічними елементами;
- аналіз витрат за їх роллю у виробничому процесі (за статтями калькуляції);
- аналіз прямих матеріальних та трудових витрат;
- аналіз непрямих витрат.

Розглянемо динаміку та структуру операційних витрат на виробництво продукції на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7.

**Аналіз динаміки операційних витрат на виробництво продукції
ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2019-2021 рр., тис.грн**

Показники	Роки		Абсолютне відхилення	Темп зміни, %
	2020	2021		
Матеріальні витрати	88351	113838	25487	128,85
Витрати на оплату праці	60800	70570	9770	116,07
Відрахування на соціальні заходи	13376	15525,4	2149,4	116,07
Амортизація	15858	16346	488	103,08
Інші операційні витрати	6876	12694	5818	184,61
Разом	185261	228973	43712,4	123,60

Динаміка операційних витрат на виробництво продукції відображає зростання усіх витрат за досліджуваний період. Найбільший приріст мають інші витрати (протягом 2019-2021 рр. вони зросли більше ніж в 2 рази). Це відбулося за рахунок зростання вартості робіт та послуг сторонніх підприємств, витрат від курсових різниць. Матеріальні витрати у 2021 році також значно зросли (на 25487 тис. грн. у порівнянні з 2020 роком або майже на 29%) і це призвело до збільшення собівартості продукції. Витрати на оплату праці також мали тенденцію до збільшення, це зумовлено зростанням мінімальної заробітної платні. Відрахування на соціальні заходи та амортизація протягом аналізованого періоду теж зросли. В цілому усі

витрати за досліджуваний період зросли в 1,4 рази, що у грошовому виразі становить 64998 тис. грн.

Аналіз структури операційних витрат до загальної їх вартості свідчить, що найбільшу питому вагу займають матеріальні витрати. Зростання інших операційних витрат в грошовому вираженні призвело до зміни у структурі – їх частка зросла з 3,49% до 5,54% у 2021 році.

Зростання матеріальних витрат та інших операційних витрат за досліджуваний період відбулося за рахунок підвищення цін на матеріальні ресурси, зростання вартості робіт та послуг сторонніх підприємств, витрат від курсових різниць. Проте зростання витрат на оплату праці та соціальні відрахування зумовлено зовнішніми факторами, які не залежать від підприємства.

Вивчення стану операційних витрат передбачає також вивчення їх структури, що дозволить визначити вагомість кожного елементу операційних витрат підприємства із врахуванням його галузевих, організаційних та виробничих особливостей.

Таблиця 3.8.

**Аналіз структури операційних витрат на виробництво продукції
ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр.**

Показники	Питома вага, %		Зміни у структурі, відсоткових пунктів
	2020	2021	
Матеріальні витрати	47,69	49,72	2,03
Витрати на оплату праці	32,82	30,82	-2,00
Відрахування на соціальні заходи	7,22	6,78	-0,44
Амортизація	8,56	7,14	-1,42
Інші операційні витрати	3,71	5,54	1,83
Разом	100,00	100,00	X

Слід мати на увазі, що перелічені дослідження є дуже загальними, і кожне дослідження містить ряд більш детальних елементів, які можуть впливати на витрати виробництва в різних напрямках. Тому рекомендується

більш глибоко проаналізувати компоненти кожного елемента. У промисловості загальноприйнятою практикою є групування витрат за пов'язаними статтями калькуляції.

Аналіз починається з порівняння фактичних витрат із зазначеними в плані чи калькуляції. Після розрахунку абсолютного відхилення кожної витрати визначають її частку до кошторисної собівартості продукції та відсоток кожної витрати.

Аналізуючи собівартість продукції за статтями калькуляції, можна виявити зміну собівартості продукції в різних структурних підрозділах підприємства, оцінити трудові напрями роботи різних виконавців, відповідальних за зниження собівартості продукції.

Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» в 2020-2021 рр мають матеріальні витрати (47,69/49,72%) та витрати на оплату праці (32,82/30,82%). Тому доцільно провести аналіз динаміки та структури цих елементів за калькуляційними статтями.

Таблиця 3.9

Аналіз динаміки матеріальних витрат за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр

Стаття калькуляції	Роки		Абсолютне відхилення	Темп зміни, %
	2020	2021		
Сировина	56880	62450	5570	109,79
Основні матеріали	2540	3260	720	128,35
Допоміжні матеріали	1500	1720	220	114,67
Транспортно-заготівельні витрати	17850	28800	10950	161,34
Паливо на технологічні цілі	5690	9038	3348	158,84
Енергія на технологічні цілі	2641	7620	4979	288,53
Втрати від браку	1250	950	-300	76,00
Матеріальні витрати	88351	113838	25487	128,85

В результаті проведеного дослідження було визначено, що загальна сума матеріальних витрат збільшилася на 25487 тис.грн або на 28,85%. Ми спостерігаємо суттєве збільшення витрат на паливо (3348 тис.грн або на 58,84%), енергію на технологічні цілі (на 4979 тис.грн або майже в 3 рази) та транспортно-заготівельні витрати (на 10950 тис.грн або на 61,34%).

Наступним кроком аналізу є дослідження структури матеріальних витрат за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр.

Таблиця 3.10

Аналіз структури матеріальних витрат за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр

Стаття калькуляції	Роки		Питома вага, %		Абсолютне відхилення питомої ваги, в.п.
	2020	2021	2020	2021	
Сировина	56880	62450	64,38	54,86	-9,52
Основні матеріали	2540	3260	п2,87	2,86	-0,01
Допоміжні матеріали	1500	1720	1,70	1,51	-0,19
Транспортно-заготівельні витрати	17850	28800	20,20	25,30	5,10
Паливо на технологічні цілі	5690	9038	6,44	7,94	1,50
Енергія на технологічні цілі	2641	7620	2,99	6,69	3,70
Втрати від браку	1250	950	1,41	0,83	-0,58
Матеріальні витрати	88351	113838	100	100	0,00

Отже, найбільшу питому вагу в структурі матеріальних витрат як 2020 році так і в 2021 році мають витрати на сировину. Їх питома вага склала 64,38% та 54,86% відповідно в 2020 та 2021 роках. При цьому питома вага цих витрат в 2021 році зменшилася на 9,52 в.п. Наступною вагомою статтею калькуляції в матеріальних витратах є транспортно-заготівельні витрати. Їх питома вага в 2021 році зросла на 5,1 в.п. та склала 25,3%. Питома вага витрат на основні матеріали, допоміжні матеріали та втрат від браку зменшилися відповідно на 0,01, 0,19 та 0,58 в.п.

Питома вага витрат на оплату праці в 2021 році в порівнянні із 2020 роком зменшилась на 2 в.п. при цьому їх величина зросла на 9770 тис.грн або на 16,07%. Тому ми провели аналіз динаміки та структури витрат на оплату праці на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр.

Таблиця 3.11

Аналіз динаміки витрат на оплату праці за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр

Стаття калькуляції	Роки		Абсолютне відхилення	Темп зміни, %
	2020	2021		
Основна заробітна плата виробничих робітників	35800	41200	5400	115,08
Додаткова заробітна плата виробничих робітників	23440	27480	4040	117,24
заохочувальні та компенсаційні виплати	1560	1890	330	121,15
витрати на оплату праці	60800	70570	9770	116,07

Аналіз динаміки витрат на оплату праці на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр. дозволив зробити наступні висновки:

- всі статті калькуляції витрат на оплату праці в 2021 році збільшилися на 15-20% в порівнянні із 2020 роком;
- найбільше зросла величина основної заробітної плати на 5400 тис.грн або на 15,08%;
- збільшення величини заохочувальних та компенсаційних витрат склало всього 330 тис.грн., але це становить 21,15%.

Таблиця 3.12

Аналіз структури витрат на оплату праці за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр

Стаття калькуляції	Роки		Питома вага, %		Абсолютне відхилення питомої ваги, в.п.
	2020	2021	2020	2021	
Основна заробітна плата виробничих робітників	35800	41200	58,88	58,38	-0,50
Додаткова заробітна плата виробничих робітників	23440	27480	38,55	38,94	0,39
заохочувальні та компенсаційні виплати	1560	1890	2,57	2,68	0,11
витрати на оплату праці	60800	70570	100	100	0,00

Отже, найбільша питома вага в структурі витрат на оплату праці за калькуляційними статтями ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр припадає на статтю «Основна заробітна плата виробничих робітників». Вона склала більше

58%, але в 2021 році ця питома вага зменшилася на 0,5 в.п. Всі інші статті калькуляції що входять до складу цього елемента збільшилися.

Таблиця 3.13

Причини змін витрат

№ п/п	Група витрат	Причини змін витрат
<i>I рівень витрат</i>		
1	Виробничі накладні витрати (технічне обслуговування та експлуатація обладнання та транспортних засобів): енергія, заробітна плата, матеріали, амортизація, витрати на спожитий газ, допоміжні виробничі послуги, ремонт обладнання, внутрішньозаводський рух товарів	Понаднормова робота, заміна матеріалів, зміна цін на енергоносії, зміна витрат на оплату праці, вартість необоротних активів, методи амортизації, обслуговування, складність робіт, простої.
2	Експлуатаційні управлінські витрати або невиробничі експлуатаційні витрати	Зміна цін, обсяг управлінської діяльності (чисельність працівників, тарифні ставки, розміри доплат тощо), управлінські рішення
<i>II рівень витрат</i>		
3	Адміністративні витрати: юридичні, аудиторські та інші послуги, зв'язок, розрахунково-касове обслуговування тощо.	Зміни сфери діяльності, зміни договорів, бізнес-рішень тощо.
4	Адміністративні витрати: матеріали, основна і додаткова заробітна плата, енергоресурси, вартість послуг допоміжних підрозділів, послуги сторонніх організацій, амортизація нематеріальних активів.	Управлінські рішення, коливання цін на матеріали, сезонність, вартість неліквідних активів, методи нарахування амортизації тощо.
	<i>Зокрема визначають вплив наступних факторів:</i>	
	Заробітна плата працівників апарату управління	Зміна чисельності працюючих і середньої заробітної плати
	Утримання і відрахування від заробітної плати	Зміна суми нарахованої заробітної плати і відсотків відрахувань та утримань за кожним видом
	Утримання основних засобів: - амортизація; - освітлення, опалення, водопостачання тощо; - затрата на поточний ремонт.	Зміна вартості засобів і норм амортизації зміна норм споживання і вартості послуг, зміна обсягу робіт і їх вартості
	Витрати на відрядження	Кількість відряджень, середня тривалість, середня вартість одного дня відрядження.
	Оплата простоїв	Кількість людино-днів простоїв і рівень оплати за 1 день простоїв
	Витрати на утримання охорони	Кількість працівників охоронної служби та їх заробітна плата.

З метою більш повного виявлення внутрішньовиробничих резервів зниження собівартості продукції доцільно розділити терміни обліку витрат на групи з однаковим економічним змістом і аналітичним методом: прямі матеріальні витрати, прямі витрати праці та комплексні витрати. Аналітичну цінність подальшого пошуку резервів економії витрат матеріалів, праці та фінансових ресурсів також буде розраховувати такі аналітичні показники, як питома вага статей калькуляції собівартості на гривню для окремо виготовленої та реалізованої продукції. Вони розраховуються шляхом ділення суми винагороди за кожну позицію на відповідний опублікований і проданий продукт.

Під час аналізу слід визначити непродуктивні витрати та втрати, які можна розглядати як невикористані резерви, спрямовані на зниження собівартості продукції. У висновках за результатами аналізу непрямих витрат зазначаються резерви, які можуть знизити собівартість, а також заходи щодо використання цих виявлених резервів, розробляються варіанти відповідних управлінських рішень пропозиції.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Теоретичні підходи щодо проведення аудиту витрат операційної діяльності

При дослідженні фінансово-господарської діяльності підприємства оцінка правильності розподілу витрат є одним із важливих завдань, оскільки вартісні показники відображають усі сторони діяльності підприємства.

Завданням аудиту витрат є вивчення виробничої діяльності підприємства для визначення резервів збільшення обсягів виробництва, підвищення якості та зниження собівартості продукції та підтвердження відображених у бухгалтерському обліку витрат за звітний період.

Склад витрат, які формують собівартість виробленої продукції, регламентується П(С)БО 16 "Витрати", затвердженим наказом Мініфіну України від 31.12.1999 р. № 318. Крім того, при дослідженні витрат на одну гривню реалізованої продукції необхідно керуватися наступними законодавчо-нормативними актами та бухгалтерськими документами і обліковими реєстрами: Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг), затвердженими наказом № 373 від 09.07.2007 міністерство промислової політики України; НП(С)БО 1 затвердженим відповідним наказом Міністерства фінансів України; актами інвентаризації залишків незавершеного виробництва; плановими та фактичними калькуляціями окремих видів продукції; журналами відділу технічного контролю; актами по забракованій продукції; виробничими журналами; Головною книгою; фінансовою звітністю тощо.

Аудит почнемо з вивчення організації виробництва і технічних процесів, складання кошторису, планових розрахунків і вивчення нормативів витрат сировини і матеріалів.

Згідно з П(С)БО 16 виробничу собівартість продукції (робіт, послуг) складають: прямі витрати на оплату праці; прямі матеріальні витрати; інші прямі витрати; загально-виробничі витрати.

Послідовність аудиту операційних витрат показано на рисунку 4.1.

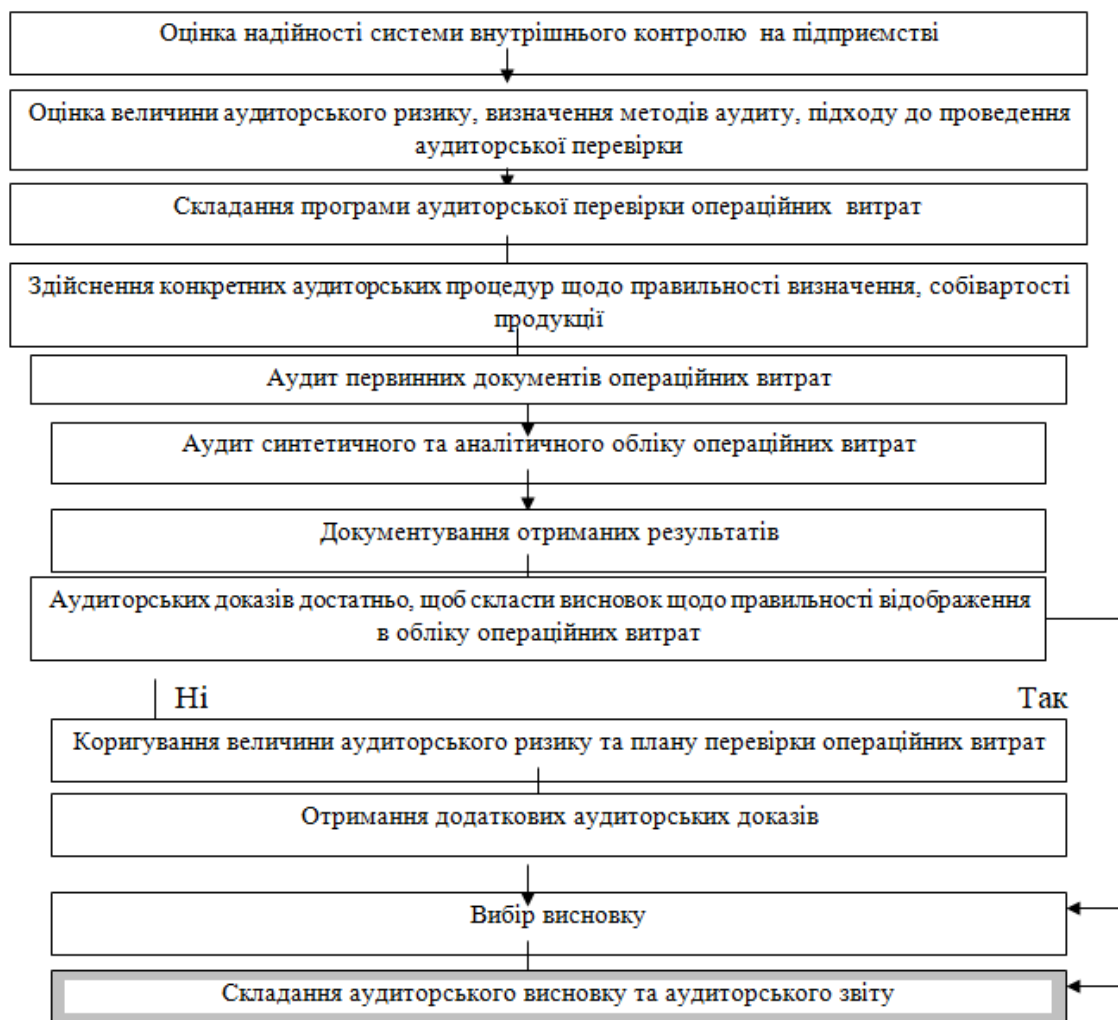

Рис. 4.2. Послідовність проведення аудиту операційних витрат

4.2. Організація проведення аудиту витрат операційної діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

При вивченні операцій з виробництва продукції слідкуємо за тим, щоб витрати, пов'язані з операційною діяльністю (адміністративні, собівартість, інші операційні витрати), включалися до собівартості звітного періоду і не включалися до собівартості реалізованої продукції.

Серед типових порушень в обліку операцій з реалізації продукції на одну гривню найбільшу частку становлять:

- віднесення непрямих витрат до собівартості виробництва продукту (додаткова заробітна плата працівників, амортизація основних і нематеріальних активів, утримання основних засобів, експлуатаційні та ремонтні витрати, опалення, освітлення, водопостачання та інші витрати на утримання промислових підприємств, витрати на утримання основних засобів, витрати на опалення, освітлення, водопостачання та ін.) тощо);
- віднесення операційних витрат до собівартості реалізованої продукції (понадстандартні витрати на відрядження, понаднормативні збори за викид небезпечних речовин, збори за митні формальності тощо).

Далі я дослідив інформацію про структуру та склад собівартості продукції за елементами та статтями витрат, провів процес контролю за кожним об'єктом витрат.

Ефективність аудиту багато в чому залежить від організації внутрішнього аудиту, якості виготовленої продукції, нормування і обліку витрат сировини і матеріалів, використаних для потреб виробництва. Таким чином початком моєї роботи на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» була перевірка системи внутрішнього контролю.

При проведенні аудиту я використовувала такі методичні прийоми та методи:

- візуальна перевірка оформлення та достовірності основних документів та аналіз їх змісту, пов'язаного з видами вартості конкретних об'єктів та договорами з організацією - виконавцем послуг, інжинірингом, програмою калькуляції;
- нормативна перевірка дотримання встановлених нормативів відшкодування витрат на відрядження;

- техніко-економічний розрахунок витрат на підставі аналізу змісту первинних документів перевірити правильність відповідного співвідношення рахунків бухгалтерського обліку.

АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Спочатку я провела аудит методики заповнення основних документів та звітності щодо собівартості продукції. Я виконала наступні аудиторські процедури операційних витрат:

- перевірені основні документи та групування даних, отримані в результаті перевірки;
- вивчення економічної операції формування собівартості;
- перевірка зведених документів на калькуляцію продукції;
- дослідження фінансових результатів та фінансової звітності.

Була проведена перевірка первинних документів, такий аудит передбачав огляд та дослідження стану первинної документації, що ведеться на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС». Стан первинних документів ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та система їх заповнення відповідають встановленим нормам. Відхилень від порядку оформлення документів та невідображених повного обсягу даних, які потребують відзначення в первинному документі, не спостерігалось.

До основних документів, які є підтвердженням правомірності списання витрат на рахунок формування собівартості продукції на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» є:

- П-15 «Список осіб, які працювали в надурочний час»;
- П-16 «Листок обліку простоїв»;
- П-52 «Розрахунок заробітної плати»;
- П-56 «Накопичувальна картка виробітку та заробітної плати»;
- ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих, модернізованих об'єктів»;
- ОЗ-14 «Розрахунок амортизації основних засобів»;

- М-8,9 «Лімітно-забірна картка»;
- М-10 «Акт-вимога на заміну (додатковий випуск) матеріалів»;
- М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів»;
- М-21 «Інвентаризаційний опис»;
- МШ-4 «Акт вибуття МШП»;
- МШ-8 «Акт на списання МШП»;
- інші документи, що визнані обліковою політикою підприємства по формуванню виробничої собівартості.

Під час проведення вартісного аудиту проведено вибіркочку перевірку документів щодо відпуску матеріалів зі складу у виробництво та віднесення їх до собівартості відповідних видів продукції, ознайомлено із затвердженими нормами витрат сировини і матеріалів ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС», на підставі наявних лімітно-касових карток, накладних та відпускних вимог, виробничих звітів, акцій на списання паливно-енергетичних ресурсів, матеріальних звітів, облікових записів матеріальних залишків на складах, порівнюючи їх з фактичними даними.

У процесі перевірки правильності відрахувань витрат на оплату праці та обов'язкового державного страхування до собівартості, нормативів, кошторисної та затвердженої заробітної плати, тарифних ставок тимчасових працівників, наказів про прийом виробничих робітників, графіків, розрахунків, чеків, платіжних відомостей, чеків " дані про нарахований (виплачений) дохід платника податку та методичку обчислення податку на утримання та перерахування» (форма 1ДФ) та порівняти з даними бухгалтерського обліку. Також перевіряються бухгалтерські розрахунки, довідки та дії звірки з установами пенсійного фонду.

Взагалі кажучи, відповідно до існуючого рівня витрат, конкретних завдань, поставлених адміністративним відділом, аудит може проводитися за всіма або кількома напрямками одночасно, охоплюючи весь виробничий цикл або його різні стадії та процеси. При цьому для досягнення поставлених

цілей систематично проводиться аудит собівартості продукції. Таким чином, така інформація, як динаміка витрат і її фактори, що змінюються, постійно накопичується для забезпечення якості подальшого аналізу та аудиту та підвищення ефективності рекомендацій керівництва.

Другим етапом практичного аудиту витрат на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» було дослідження господарських операцій по формуванню виробничої собівартості продукції основного виробництва. На даному етапі була сформована система аудиторських документів (доказів), що містять дані про правомірне здійснення господарських операцій, забезпечення обліку відповідно обліковій політиці ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та законодавства.

При перевірці собівартості матеріалів основною задачею контролю витрат матеріалів є визначення ефективності включення її до собівартості продукції. Вивчається номенклатура матеріальних ресурсів, безпосередньо технологічно аналізується виробничий процес на основі аналізу напряму використання цільового призначення. Нормативний контроль за правильністю визначення фактичних сум собівартості за собівартістю здійснюється на основі аудиту собівартості матеріальних. Ринкові та фактичні договірні ціни, обсяги транспортування - закупівлі, особливості додаткових витрат.

При вивченні виробничих операцій ми гарантуємо, що витрати, пов'язані з операційною діяльністю (адміністративні, витрати, інші операційні витрати), включаються до собівартості звітної періоду, а не до собівартості реалізованої продукції (по кожному найменуванню виробів на Дебет відповідних рахунків до рахунку 23 "Виробництво").

Для перевірки використати схеми машин, інформацію про розподіл витрат на оплату праці працівників та нараховану заробітну плату в структурних підрозділах підприємства за об'єктами витрат. Особлива увага приділяється об'єктивності виправлень, пов'язаних з витратами на оплату праці, як виправлення попередніх помилок за певний проміжок часу в

минулому (бухгалтерські документи, перенесення витрат з одного об'єкта на інший, додаткова розрахункова інформація, групування виправної інформації у вигляді додаткових записів).

Основними аудиту були:

1. Перевірка стану заборгованості і відповідності даних про залишки на рахунку 661 "Розрахунки за заробітною платою в Головній книзі, балансі з підсумковими даними в розрахунково - платіжній відомості по графі "Сума до видачі". При виявленні наявності заборгованості за минулі періоди на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» я перевіряла розшифровки заборгованості по місяцях року.

2. Перевірити достовірність основних документів, що є підставою для нарахування заробітної плати (табелі обліку робочого часу, накази про роботу, трудовий договір).

3. Перевірити правильність застосування тарифних ставок, умов трудових договорів щодо погодинної оплати праці.

4. Перевірити раціональність застосування норм і кошторисів, достовірність навантаження, що виконується за відрядними розцінками.

5. Перевірити нарахування додаткових витрат за нічну, надурочну роботу, щорічну основну відпустку та додаткову відпустку.

6. Перевірте розрахунок по зарплаті з вкладником.

7. Перевірка внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників.

Перевіряючи інші прямі витрати я проводила аудит витрат які до них включаються - всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема, відрахування на соціальні заходи, плата за оренду майнових та земельних паїв, амортизація, плата за оренду спеціального устаткування, експертизу, сертифікацію продукції, витрати на відрядження працівників.

Порушень на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» виявлено не було.

Перевірка мною первинної документації та дослідження системи обліку господарських операцій по формуванню виробничої собівартості продукції на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» призвела до наступних результатів:

1. Аудит правильності віднесення основних засобів по групах, відповідає вимогам Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, відхилень не встановлено.

2. При перевірці товарно-матеріальних цінностей, встановлено, що плановий відділ керуючись Збірником рецептур та ГОСТами затверджує норми на всю сировину та на всі види продукції. Продукція що виробляється відповідає затвердженням ГОСТам.

3. Відповідно до Податкового кодексу України ведеться облік приросту (убутку) вартості матеріалів, сировини.

4. Облік розрахунків по заробітній платі ведеться в журналі по рахунку 661. Нарахування зарплати здійснюється на підставі штатного розкладу та згідно встановлених окладів і тарифних ставок, нарахування премій, матеріальної допомоги та інших соціальних виплат - на підставі наказів.

5. При віднесенні витрат на оплату праці працівників основного виробництва на виробництво продукції порушень нормативів не встановлено.

6. Організація і методика ведення бухгалтерського обліку, формування собівартості здійснюється відповідно до законодавства з бухгалтерського обліку. Господарські операції, пов’язані зі списанням витрат на виробництво, відображаються належним чином згідно із затвердженим планом рахунків. Розподіл загальних виробничих витрат здійснюється на основі розподілу, зазначеного в Директиві щодо політики бухгалтерського обліку.

Після проведення аудиту витрат можна зробити висновки, що аналітичні та синтетичні регістри ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» тотожні, склад витрат на виробництво обґрунтований, фінансова звітність складена своєчасно і враховує всі фінансово-господарські операції.

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»

Мета перевірки.

Метою аудиторської перевірки операційних витрат є висловлення думки про те, чи відповідають ці розрахунки у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок формування та ведення обліку операційних витрат.

Була перевірена наступна документація:

- первинні документи (накладні, список осіб що працювали в понадурочний час, листок обліку простої, розрахунок заробітної плати, накопичувальна картка виробітку і заробітна плата, акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів, розрахунок амортизації основних засобів, лімітно-забірна картка, акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє-переміщення) матеріалів, інвентаризаційний опис, акт вибуття МШП, акт на списання МШП, інші документи, що визнанні обліковою політикою підприємства по формуванню виробничої собівартості); облікові реєстри; журнали-ордери; звітність.

В процесі перевірки ми керувалися законодавством України в сфері господарської діяльності та оподаткування, встановленим порядком ведення бухгалтерського обліку та звітності, складання звітності, національними нормами аудиту з урахуванням міжнародних норм і стандартів. Аудити плануються та проводяться для збору достатньої інформації про наявність суттєвих помилок. Застосовувати методи суцільної перевірки первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку з аналітичного та комплексного обліку. Організація і методика ведення бухгалтерського обліку, формування собівартості здійснюються відповідно до законодавства та положень бухгалтерського обліку. Господарські операції, пов'язані зі списанням витрат

на виробництво, відображаються належним чином згідно із затвердженим планом рахунків. Розподіл загальновиробничих витрат здійснюється на основі розподілу в наказі про корпоративну облікову політику ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС».

Аудитор

Маринченко О.О.

4.3. Напрями удосконалення обліково-аналітичних та контрольних аспектів

Вирішення задачі вдосконалення методів обліку витрат вимагає постійного контролю та аналізу використання ресурсів сільськогосподарськими підприємствами. Тому все ще залишається необхідним вивчення деяких теоретичних і практичних аспектів раціональної організації обліку та аналізу витрат на обстеження з метою підвищення ефективності діяльності підприємств. Вирішення цієї проблеми дозволить підвищити рівень побудови та організації бухгалтерського обліку фінансових витрат, покращить його аналіз та ефективність в управлінні підприємством.

Майже кожен бізнес має резерви для зниження витрат до розумного рівня, що дає змогу досягти підвищення економічної ефективності та підвищення конкурентоспроможності. Щоб мінімізувати ризики, що виникають під час торгового процесу, необхідно суворо контролювати торговий процес, вести детальний облік і визначати фактори, що впливають на процес реалізації товарів і витрати, необхідні для їх реалізації. Тому для кожного підприємства даної галузі важливий поглиблений аналіз витрат і ефективне управління ними для досягнення високого економічного результату.

Одним із напрямків підвищення продуктивності праці бухгалтерії є використання комп'ютерних технологій. Створення та використання комп'ютеризованих систем бухгалтерського обліку сприяє не тільки прискоренню обробки інформації на підприємствах, а й значно покращує їх

організацію. Така можливість зумовлена тим, що метод комп'ютерної обробки інформації вимагає формального та чіткого опису облікових процедур у вигляді алгоритмів, що спрощує виконання обов'язків персоналу бухгалтерської служби.

Впровадження інформаційних систем підприємства дозволяє перейти до нових методів управління, якісно нових рівнів управління та обліку і має стратегічне значення для будь-якого бізнесу. Компетентність бухгалтерських процедур може бути використана як критерій для якісної оцінки та відбору підприємствами. Ці критерії включають можливість програмно-інформаційної бази:

- вести синтетичний та аналітичний облік активів, капіталу, зобов'язань з елементами управлінського обліку;
- формування фінансову, податкову, статистичну звітність;
- надавати іншу довідкову інформацію для потреб ведення господарської діяльності;
- на базі даних можливостей проводити автоматизований аналіз-прогноз і контроль за діяльністю підприємства.

Крім того, програмне забезпечення має задовольнити відповідні технічні, комерційні та ергономічні потреби. Серед пакетів прикладних бухгалтерських програм ринку України слід відзначити: ««Дебет Плюс», «MASTER: Бухгалтерія»; «М.Е.Дос»..

Найбільшої популярності у користувачів на сьогодні набула програма «Дебет Плюс v 12» для України. Це українська кроссплатформенна автоматизована система управління підприємством (АСУП) та програмна платформа, що написана поверх Eclipse RCP.

Вона має великі можливості конфігурування. В якості СУБД можна використовувати вбудовані Apache Derby, Open Source SQL-сервера PostgreSQL и MySQL. Готові конфігурації орієнтовані на ведення бухгалтерського обліку у відповідності із законодавством України.

Підтримуються механізми оновлення програми, аналогічні подібним механізмам для платформи 1С:Підприємство.

Вся інформація в системі зберігається у вигляді первинних документів, проводок, довідників та початкових залишків. Система Дебет Плюс побудована по модульному принципу: для ведення бухгалтерського та управлінського обліку використовуються модулі (підсистеми), що дозволяють автоматизувати ведення відповідного розділу обліку.

Стандартна базова конфігурація «Дебет Плюс» включає 11 підсистем:

- облік банківських операцій;
- зведення бухгалтерського балансу;
- облік касових операцій;
- облік основних засобів;
- облік товарно-матеріальних цінностей;
- облік кадрів;
- облік заробітної плати;
- управлінський облік;
- автотранспорт (облік транспортних засобів, витрат ПММ тощо);
- CRM (взаємодія з клієнтами);
- адміністратор комплексу.

Також можливе автономне використання окремої підсистеми, але система все одно працює як єдине ціле – проводка, яка сформована в одній підсистемі відображається в інших, тобто не потрібно робити ніяких додаткових операцій по переносу.

Дебет-плюс підтримує печатні форми в форматах JasperReports, а також Open Office и MS Office, користувач може створювати та/або редагувати їх, відповідно в вбудований в Дебет Плюс програмі iReport або відповідному офісному пакеті.

Також користувач системи може в повному обсязі налаштовувати план рахунків шляхом редагування довідника «План рахунків».

Кожній папці (виду) документів відповідає певна господарська операція – набір проводок, що формується для таких операцій. Цей набір для кожної господарської операції можна налаштовувати у візуальному режимі, не змінюючи вихідний код бізнес-логіки.

До довідників, папок та видам документів можуть бути додані розширення – додаткові поля користувачів.

Для формування вихідних даних для податкового обліку служать Журнали реєстрації. Користувач при необхідності може створювати будь-які нові журнали («Налаштування»/ «Журнали реєстрації») або редагувати вже існуючі. Також можна налаштовувати калькуляції – формули розрахунку відпускних або облікових цін із врахуванням специфіки бухгалтерського обліку на підприємстві та схеми взаємопов'язаних документів – що дозволяє на основі одного документу автоматично створювати інший документ.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Сучасне бізнес-середовище та дедалі важливіша роль нових технологій у світі висувають нові вимоги до систем управління витратами виробництва країн та власників бізнесу.

Оскільки основною метою бізнесу в ринковій економіці є максимізація прибутку, важко переоцінити роль аналізу собівартості продукції та управління нею.

Управління витратами стосується всіх сфер бізнесу. Вищезазначені фактори зумовлюють важливість і актуальність вибору теми даної магістерської роботи.

Метою написання роботи є вивчення сучасної та оптимальної процедури обліку, аналізу та аудиту витрат операційної діяльності.

Об'єктом дослідження є витрати операційної діяльності на підприємствах харчової промисловості України.

Предмет дослідження – це процес відображення в обліку, аналізі та аудиті витрат операційної діяльності.

Витрати виробництва - це загальні затрати живої й уречевленої праці на виробництво продукції, а собівартість продукції - це частина суспільних витрат виробництва, що виражає витрати господарства (у грошовому виразі) на спожиті засоби виробництва й оплату праці.

Собівартість відображає рівень собівартості продукції, а комплексно відображає ступінь використання підприємством різних ресурсів, тобто рівень оснащення технікою, технологією та організацією виробництва. Чим краще ведеться бізнес, тим інтенсивніше використовуються виробничі ресурси, тим успішніше вдосконалюються виробничі процеси, процеси та організації, і тим нижчими будуть витрати виробництва.

Собівартість продукції – це комплексний показник, який відображає технічний рівень підприємства та рівень організації виробництва, раціональності та економності господарювання.

Витрати відображаються у бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань (П(с)БО 16 «Витрати»).

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства. До них входять виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

Для обліку операційних витрат використовують рахунки 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 97 «Інші витрати операційної діяльності».

Товариство з обмеженою відповідальністю науково-виробниче підприємство «ОЛІМПЕКС» - потужний виробник комбікормової продукції, що входить до Групи компаній Ukrlandfarming (UKRLANDFARMING PLC).

Підприємство знаходиться за адресою - Україна, 51230, Дніпропетровська обл., Новомосковський р-н, село Голубівка, вулиця Лесі Українки, будинок 10.

Основними видами діяльності **ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»** є 10.91 — Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах.

За останні роки функціонування підприємство активно розвивається, про що свідчать економічні показники діяльності ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 рр. Аналізуючи дані за три роки, ми бачимо, що чистий дохід від реалізації комбікормової продукції на підприємстві ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» збільшилась в 2020 році на 16425 тис. грн. і в 2021 році – на 57509 тис. грн. Це пов'язано як з збільшенням обсягів виробництва, так й з підвищенням цін на комбікормову продукцію. Позитивний вплив на зростання виручки від реалізації здійснили укладені угоди з оптовими покупцями продукції.

Основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку, розмір якого та позитивна динаміка відображає ефективність роботи. Саме

тому важливим є аналіз фінансових результатів підприємства. Проаналізуємо динаміку показників фінансових результатів ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» за 2020-2021 роки.

За досліджуваний період валовий прибуток має позитивну тенденцію, у 2021 році становить 38478 тис. грн, що майже на 60% більше попереднього року. Значний приріст мають інші операційні доходи (в 35 разів) та інші операційні витрати (в 32 рази).

Аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності показав, що ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» має високу платоспроможність. Але не усі аналізовані показники відповідають нормативному значенню або відображають негативну тенденцію, що відображає зменшення фінансової стійкості та можливість втрати платоспроможності.

В роботі досліджені теоретичні аспекти аналізу витрат операційної діяльності та проведений аналіз структури та динаміки витрат в цілому та їх окремих елементів. Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» в 2020-2021 рр мають матеріальні витрати (47,69/49,72%) та витрати на оплату праці (32,82/30,82%). В результаті проведеного дослідження було визначено, що загальна сума матеріальних витрат збільшилася на 25487 тис.грн або на 28,85%. Ми спостерігаємо суттєве збільшення витрат на паливо (3348 тис.грн або на 58,84%), енергію на технологічні цілі (на 4979 тис.грн або майже в 3 рази) та транспортно-заготівельні витрати (на 10950 тис.грн або на 61,34%).

При дослідженні фінансово-господарської діяльності підприємства оцінка правильності розподілу витрат є одним із найважливіших завдань, оскільки вартісні показники відображають усі сторони діяльності підприємства.

Завданням аудиту витрат є вивчення виробничої діяльності підприємства для визначення резервів збільшення випуску продукції,

підвищення якості, зниження собівартості продукції та підтвердження відображених у бухгалтерському обліку витрат звітного періоду.

Пропозиції стосовно покращення ведення обліку витрат операційної діяльності на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» та варіанти їх реалізації на практиці:

- точне визначення особи, яка відповідає за формування кошторисів, визначення основних постачальників матеріальних ресурсів, підписання договорів постачання цих ресурсів;

- усунення причини зникнення, псування, знецінення, нецільового використання матеріальних ресурсів під час їх руху на підприємстві можна встановити за допомогою обмеженості права підпису посадових осіб;

- контролювати процес і перевіряти умови зберігання матеріалів відповідно до кожної матеріально-відповідальної особи можна за рахунок розподілу великих складських приміщень на менші;

- для раціональнішого ведення обліку, аналізу витрат операційної діяльності на ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» слід постійно перераховувати норми відпуску сировини на виробництво, незважаючи на стабільність використання одного виду виробничих запасів протягом тривалого періоду за допомогою застосування сучасних комп'ютерних програм, а саме Дебет плюс;

- відповідно до облікової політики підприємства кожен виробничий цех використовує свою методику списання виробничих запасів, однак єдиний метод вибуття виробничих запасів для всіх видів продукції дозволить уніфікувати документи на списання та полегшить ведення бухгалтерського обліку. про вибуття значних активів для виробничих потреб;

- з метою зменшення впливу та контакту осіб, які мають відношення до руху товарно-матеріальних цінностей, можливості крадіжок та інших нецільових способів використання виробничих запасів тов нвп «олімпекс»,

рух сировини та матеріалів повинен бути реалізується на всіх етапах виробничої діяльності механізація.

Все це дозволить виявити непродуктивні витрати та втрати, які можна розглядати як невикористані резерви зниження собівартості продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України [Електронний ресурс] - від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР //Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] - від 2.12.2010 № 2755-VI //Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] - від 13.01.2003 № 436-IV //Верховна рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Закон України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" [Електронний ресурс] - від 01.06.2000 р. № 1776 //Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Закон України "Про захист прав споживачів" [Електронний ресурс] - від 12.05.91 р. № 1023 1776 //Верховна рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
6. Закон України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" від 23.09.94 р.№ 185/94 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/185/94-вр>.
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] - від 16.07.1999 № 996-XIV//Верховна рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Закон України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” [Електронний ресурс] - від 21.12.2017 № 2258-VII //Верховна Рада України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

9. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-ХІІ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

10. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001 №2374-3 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text>

11. Закон України «Про підприємництво» від 07.02.1991 № 698-ХІІ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань, господарських операцій підприємств від 30 листопада 1999 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

13. Наказ Міністерства статистики України „Про затвердження типових форм первинного обліку" [Електронний ресурс] - від 29.12.95 р № 352 //Міністерство фінансів України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку-1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань, господарських операцій підприємств і організацій від 30 листопада 1999 року № 291, зі змінами і доповненнями //Верховна рада України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29 листопада 1999 р. № 290; [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <http://zakon2.rada.gov.ua>

17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до тексту закону: <http://zakon2.rada.gov.ua/>

18. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” № 116. від 22.11.99р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>

19. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / за заг. Ред. І.В.Сіменко, Т.Д. Косової. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 384 с.

20. Аналіз господарської діяльності: теорія та практикум : навч. посіб. / Н. Ю. Єршова, О. В. Портна. – Львів : Магнолія 2006, 2015. – 306 с.

21. Аудит : підруч. / В.В. Рядська, Я.В. Петраков. – К. : ЦУЛ, 2018. – 416 с.

22. Аудит: курс лекцій / Л.А. Козаченко, А. Г. Костирко. – Миколаїв: МНАУ, 2020. – 128 с.

23. Аудит: методика і організація : навч. посіб. / Н. І. Гордієнко, О. В. Харламова, Ю. І. Мізік, О. О. Конопліна. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 319 с.

24. Аудит: підручник (в двох частинах) / за ред. Грушко В.І./ Брадул О.М., Шепелюк В.А, Ільїна С.Б., Юнацький М.О., Хорошенюк А.П., Брадул Т.В., 4-те вид. доп. і перероб. –К. : Видавництво Ліра-К, 2019. –324 с.

25. Багацька, К. В. Фінансовий аналіз : підручник / К. В. Багацька, Т. А. Говорушко, О. О. Шеремет ; Нац. ун-т харч. технол. — К. : АртЕК, 2014. — 320 с.

26. Баранова А.О. Аудит : навч. посіб. / А. О. Баранова, Т. А. Наумова., А.І. Кашперська. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 246 с.

27. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М. І. Бондар. – К.:ЦУЛ, 2015. – 570 с.
28. Внутрішній аудит : навч. посіб. / за ред. Ю. Б. Слободяник. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. – 248 с.
29. Грінченко, А.В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та втрати / А.В. Грінченко // Економічний форум. – 2012. – № 3 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/ekfor/2012_3/1.pdf
30. Дерій, В. А. Економічні показники витрат підприємства та собівартості продукції в обліку, статистиці й аналізі / В. А. Дерій, С. Ю. Попіна. - Облік і фінанси. - 2015. - №2. - С. 15-21.
31. Дутчак Р. Р. Внутрішній контроль собівартості продукції на промислових підприємствах / Р. Р. Дутчак. - Наука й економіка. — 2012. — № 1. — С. 163—168.
32. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності : підручник. / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 320 с.
33. Ковальчук, К.Ф Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій.: навч. / К.Ф.Ковальчук - К.: Центр учбової літератури, - 2012. - 326с
34. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навч. посіб. / М.С. Пашкевич, Н.Л. Шишкова; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : НГУ, 2017. – 182 с.
35. Корольова, О. І. Облік витрат виробництва: проблеми та перспективи розвитку / О. І. Корольова.- Економіка та управління на транспорті. - 2015. - Випуск 1. - С. 79–90.
36. Косова, Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко, І.В. Гречина, Н.Е. Дєєва. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 528с.

37. Крупка Я.Д. Фінансовий облік : підруч. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 478 с.
38. Кудренко, Н. В. Особливості планування аудиту калькулювання собівартості продукції допоміжних виробництв як важливої складової аудиторської перевірки / Н. В. Кудренко, Ю. С. Коротченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2018. – № 2 (201). – С. 77–83.
39. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник /За заг. ред. .проф. П.Й.Атамаса. – К.: «Центр учбової літератури», 2019. – 356 с.
40. Михайленко, О. В. Управління витратами підприємства / О. В. Михайленко, Г. Шевченко // Інфраструктура ринку. – 2017. – Вип. 7. – С. 387–390.
41. Немченко В.В. Аудит в Україні: підручник. Київ : ЦНЛ, 2020. 536 с.
42. Облік і аудит : навч. посіб. / О.О. Мороз, О.В. Безсмертна. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 85 с.
43. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. / В.Я. Плаксієнко, Ю.А. Верига, В.А. Кулик, Є.А. Карпенко. – К. : ЦНЛ, 2019. – 509 с.
44. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т. Аудит : Навч. посібник. Вид. 4-те, перероб. і допов. Київ: Алерта, 2020. 852 с.
45. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності [Електронний ресурс] : підручник / І. М. Парасій-Вергуненко ; за ред. Л. М. Кіндрацької. — К. : КНЕУ, 2016. — 629 с
46. Рязанова Н. О. Аудит : навчально-методичний посібник. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 234 с.
47. Скрипник М.І. Собівартість продукції як економічна категорія / М.І. Скрипник // Економічний аналіз. – 2010. - № 7. – С.339-341.

48. Слобода А.І., Михайленко О.В. Облік дебіторської заборгованості Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні орієнтири розвитку економіки України». 6-7 жовтня, м.Одеса-2017 С.171-175
49. Слободян, Н.Г. Організація і методика економічного аналізу: підруч. / Н.Г.Слободян. –К.:НУХТ,2013. –200 с.
50. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 7-ме вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2016. – 928 с.
51. Тринька, Л.Я. Економічний аналіз: навчально-методичний посіб./ Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська (Іванчук). - К.: Алерта, 2013. - 568 с.
52. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. – 496 с.
53. Фінансовий облік 2: навч. посіб./[Н.М. Ткаченко, О.В. Борович, І.Л. Цюцяк, А.Л. Цюцяк]; за заг. ред. Н.М. Ткаченко. – К.:Алерта, 2014. – 456с.
54. Фінасовий облік - 1 (у схемах і таблицях) Частина - 1: навч. посіб./ [М.Т. Теловата, О.В. Петраковська]; за заг. ред. М.Т. Теловатої - К.: Інтердрук, 2019. - 217 с.
55. Чернелевський Л.М., Осадча Г.Г. Організація обліку: управлінський аспект (Харчова промисловість): Навч. посібник. – К.:НУХТ, 2011. – 463
56. Чернелевський, Л. М. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний : підруч. / Л. М. Чернелевський, Н. Г. Слободян, О. В. Михайленко. – Київ : "Хай-Тек-Прес", 2013. – 640 с.
57. Шеремет, О. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / О. О. Шеремет. — МОН України, Нац. ун-т харч. технол. — К. : Кондор, 2011. — 196 с.
58. Smida – Бази даних [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db>.

ДОДАТКИ

Додаток А

БАЛАНС ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» на 31 грудня 2020 року

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	7	8
первісна вартість	1001	10	12
накопичена амортизація	1002	3	4
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4598	5517
Основні засоби	1010	33097	39716
первісна вартість	1011	47702	57242
знос	1012	14605	17526
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	767	920
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	343
Усього за розділом I	1095	38468	46161
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	18826	22591
Виробничі запаси	1101	17898	27478
Незавершене виробництво	1102		
Готова продукція	1103	677	812
Товари	1104	251	301
Поточні біологічні активи	1110		
Депозити перестраховування	1115		
Векселі одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11108	13329
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

за виданими авансами	1130	3551	
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140		
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2223	2667
Поточні фінансові інвестиції	1160	950	1140
Гроші та їх еквіваленти	1165	2123	2548
Готівка	1166	0	
Рахунки в банках	1167	2123	2548
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка перестраховика у страхових резервах	1180		
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	487	586
Усього за розділом II	1195	40125	42861
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	78593	89022

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	21305	21305
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	27009	32411
Емісійний дохід	1411		
Накопичені курсові різниці	1412		
Резервний капітал	1415	167	200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	4587	5504
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	53068	59420
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0

Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	846	1015
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних витрат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	846	1015
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1708	2050
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	843	1012
товари, роботи, послуги	1615	8428	10113
розрахунками з бюджетом	1620	2918	3501
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	243	292
розрахунками з оплати праці	1630	5498	6597
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635		
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645		
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665	857	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670		
Інші поточні зобов'язання	1690	4185	5022
Усього за розділом III	1695	24679	28587
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	78593	89022

БАЛАНС ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС» на 31 грудня 2021 року

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8	6
первісна вартість	1001	12	13
накопичена амортизація	1002	4	7
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5517	8144
Основні засоби	1010	39716	41263
первісна вартість	1011	57242	61407
знос	1012	17526	20143
Інвестиційна нерухомість	1015	0	
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	2237
інші фінансові інвестиції	1035	920	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	
Гудвіл	1050	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	
Інші необоротні активи	1090	343	
Усього за розділом I	1095	46161	51650
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	22591	15516
Виробничі запаси	1101	27478	14075
Незавершене виробництво	1102	0	
Готова продукція	1103	812	1164
Товари	1104	301	277
Поточні біологічні активи	1110	0	
Депозити перестраховання	1115	0	
Векселі одержані	1120	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	13329	36640
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			

за виданими авансами	1130	0	14618
з бюджетом	1135	0	4443
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2667	10030
Поточні фінансові інвестиції	1160	1140	
Гроші та їх еквіваленти	1165	2548	6009
Готівка	1166	0	
Рахунки в банках	1167	2548	6009
Витрати майбутніх періодів	1170	0	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	
резервах незароблених премій	1183	0	
інших страхових резервах	1184	0	
Інші оборотні активи	1190	487	408
Усього за розділом II	1195	40125	87664
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	7050
Баланс	1300	78593	146364

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	21305	20305
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	
Капітал у дооцінках	1405	0	
Додатковий капітал	1410	32411	36253
Емісійний дохід	1411	0	
Накопичені курсові різниці	1412	0	
Резервний капітал	1415	200	600
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5504	12823
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	-207
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	59420	70774
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0

Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	9607
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	1015	1279
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:		0	
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних витрат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1015	10886
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2050	1672
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	1012	1292
товари, роботи, послуги	1615	10113	20927
розрахунками з бюджетом	1620	3501	4193
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	
розрахунками зі страхування	1625	292	967
розрахунками з оплати праці	1630	6597	17236
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	
Поточні забезпечення	1660	0	
Доходи майбутніх періодів	1665	0	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	
Інші поточні зобов'язання	1690	5022	18417
Усього за розділом III	1695	28587	64704
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	89022	146364

**Звіт про Фінансові результати ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»
на 31 грудня 2020 року**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	129551	113126
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>		
<i> премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>		
<i> премії, передані у перестраховання</i>	<i>2012</i>		
<i> зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>		
<i> зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-105446	-95126
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>		
Валовий:			
прибуток	2090	24105	18000
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i> зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i> зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші операційні доходи	2120	3432	2967
у тому числі:			
<i> дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2121</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i> дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i> дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Адміністративні витрати	2130	-12604	-10503
Витрати на збут	2150	-1390	-1158
Інші операційні витрати	2180	-3255	-2713
у тому числі:			
<i> витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2181</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i> витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	10288	6593

збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-1222	-1018
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	0	0
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	9066	5575
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2267	-1803
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	6799	3772
збиток	2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	6799	3772

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	88351	80880
Витрати на оплату праці	2505	60800	50670
Відрахування на соціальні заходи	2510	13376	11147
Амортизація	2515	15858	15548
Інші операційні витрати	2520	6876	5730
Разом	2550	185261	163975

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

**Звіт про Фінансові результати ТОВ НВП «ОЛІМПЕКС»
на 31 грудня 2021 року**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	187060	129551
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	0	0
<i> премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	0	0
<i> премії, передані у перестраховування</i>	<i>2012</i>	0	0
<i> зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	0	0
<i> зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-148582	-105446
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	38478	24105
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	0	0
<i> зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	0	0
<i> зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	0	0
Інші операційні доходи	2120	121609	3432
<i>у тому числі:</i>			
<i> дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2121</i>	0	0
<i> дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	0	0
<i> дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	0	0
Адміністративні витрати	2130	-18456	-12604
Витрати на збут	2150	-5124	-1390
Інші операційні витрати	2180	-105572	-3255
<i>у тому числі:</i>			
<i> витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	<i>2181</i>	0	0
<i> витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської</i>	<i>2182</i>	0	0

продукції			
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	30935	10288
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	38	0
Інші доходи	2240	23	
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	-4740	-1222
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	-17128	
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	9128	9066
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-2282	-2267
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	6846	6799
збиток	2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	6846	6799

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	113838	88351
Витрати на оплату праці	2505	70570	60800
Відрахування на соціальні заходи	2510	15525	13376
Амортизація	2515	16346	15858
Інші операційні витрати	2520	12694	6876
Разом	2550	228973	185261

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	305017	305017
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	305017	305017
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	24,02817	27,79517
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	24,02817	27,79517
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,56000	3,09999

Додаток Д

**Звіт про власний капітал ТОВ НВП «ОЛШПЕКС»
на 31 грудня 2021 року**

Стаття	Код рядка	Зареєстрова ний (найовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	3203	3092	35896	3539	11642	-	-	57372
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилки	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	3203	3092	35896	3539	11642	-	-	57372
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	7329	-	-	7329
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка)	4112	-	-	-	-	-	-	-	-

фінансових інструментів													
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу і спільних підприємств	4113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід за звітний період	4116	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:													
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-170	-	-	-	-	-170	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	424	-424	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на матеріальне	4225	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

заохочення																				
Внески учасників:																				
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:																				
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	7884	-	7884	-	-7884	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	7884	424	7884	424	-1149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7159
Залишок на кінець року	4300	3203	3092	43780	3963	10493	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64531